

CETATEA LUMINII

REVISTA DE CULTURA SI ARTA

1. Simbolul Dreptății Divine	Sf. Arhanghel Mihail
2. Cuvinte pentru cititor	Amos de pe Nistru
3. Brasil Terra Hospitaleira	Cetatea - Luminii
4. "CETATEA LUMINII" (ideile conducătoare ale revistei)	
5. Ființa noastră spirituală și omul de caracter	Nae Ionescu
6. Despre viața culturală a Bucovinei	Grigore Mândriș
7. Crucea din stepă (versuri)	Radu Gyr
8. Robia Intinericului	D. Paulescu
9. Unitatea de rasă și limbă a Românilor	M. Eminescu
10. Străinii la noi	Nicolae Bălcescu
11. Sob o signo de Zamolxis	Mircea Eliade
12. DECEBAL REGELE NEMURIRII (gravură)	
13. DOINĂ (versuri)	Ion Tolescu
14. CETATE SACRĂ (versuri)	Alexandru Busuioceanu
15. DACII CAVALERII ANTICHITĂȚII (cliseu)	
16. Dobrovia Pământ Străbun	Dumitru Mărgineanu
17. "Basarabia Terra Di Dolore"	Toma Jalbă
18. SARMIZEGETUZA dans la Toponymie daco-romaine ..	Victor Buescu
19. FĂT FRUMOS (versuri)	Tudor Arghezi
20. RAPSODIA DACIA (versuri)	Aron Cotrus
21. Plugarii (versuri)	Octavian Goga
22. Rânduri pentru mamele noastre	Cătălina Negură
23. MAMA (versuri)	Vasile Militaru
24. Imnul Studentilor (versuri)	George Cosbuc
25. Limba noastră (versuri)	Al. Mateevici
26. Anton Pann (100 de ani dela nașterea autorului)	
27. Despre Muzica Populară Românească	George Onciul
28. Cuvântul Muncitorului	Tudor Crisan
29. Cântec Ardelean (versuri)	Radu Gyr
30. Zodier (versuri)	V. Posteuca
31. Versuri Pentru Neam (versuri)	Al. Silistoreanu
32. 23 August (versuri)	Nicolae Novac
33. Ten YEARS of Comunistic predomination	G. Dănuțescu
34. Vipere Neadormite	CETATEA LUMINII
35. TULNICUL RARĂULUI (versuri)	D. Dorneanu

SIMBOLUL DREPTĂȚII DIVINE

“Spre inimile cele necurate care
vin întru prea curata casă a lui Dumnezeu,
fără milă întind sabia mea.”

Sf. Arhanghel Mihail.

CITITORULE

Aceste pagini văd lumina pe țărâhuri străine. Ele sunt scrise cu sânge.

Sunt scrise pentru tine și pentru neamul nostru osândit.

În aceste rânduri s'a strâns nemărginita durere pentru Tara noastră care arde pe rugul suferinții. —

În locul urei, nelinistei, desamăgirii, invidiei, neînțelegerii și dușmăniei de tot felul, înaltă, iubite cititor, în inima ta curată, ICOANA PATRIEI CRUCIFICATE.

Înaltă lumina dragostei, tinerețea și idealul tău de luptă.

Pune umărul cu drag la această grea bătălie. —

Sacrifică tot pentru desrobirea de sub jugul comunist a pământului nostru strămosesc din DACIA ETERNĂ. —

Pune tot sufletul tău temelie pentru "CETATEA LUMINII". —

AMOS de pe Nistru

São Paulo, 23 August 1954.

BRASIL

TERRA HOSPITALEIRA

Entre todos os países livres que ofereceram hospitalidade e asilo aos desarraigados, o Brasil é dentre os primeiros do mundo. E' um país imenso e com vastas possibilidades de trabalho e futuro. —

Quanta gente infeliz, por causa das duas últimas guerras mundiais, encontrou abrigo e meio de existência nesta pátria de tôdas as liberdades.

A maioria dos emigrantes que se dirigem para esta terra hospitaleira são Europeus. A Europa sangrou em todos os tempos. Hoje, êste continente está vivendo o mais empolgante drama que a história conheceu. Os pagãos a transformaram num quartel de "politruc" (espionagem) e de kolkhos bolchevista. Anos atrás a Europa era a bússola da alma humana. — Espada impiedosa na defesa de todos os princípios de justiça e liberdade.

Todos os inconscientes do mundo, todos os covardes e traidores venderam-lhe a liberdade e mutilaram-lhe o corpo, para que não lhe sobrasse nenhuma arma de defesa. —

Hoje, esta esperança da humanidade apaga-se nas prisões, cárceres, deportações e exílio. —

Para os filhos desta Europa condenada e para os filhos da nossa nação, a hospitalidade do Brasil e dos outros países, significa obra de beneficência universal e contribuição na sua luta de libertação nacional.

Fazemos votos que estas páginas da "CETATEA LUMINII" sejam uma oportunidade de intensificação das nossas relações culturais, com todos os intelectuais do Brasil e dos outros países do mundo.

Estas linhas têm, como idéia central, a luta contra a usurpação bolchevista. Nenhuma nação do mundo terá completa tranquilidade, enquanto o "dragão vermelho" não fôr esmagado.

Não está longe o dia decisivo, quando o mundo livre será obrigado a fazer frente comum com todos os povos que tem sangue, desde o começo, na luta anticomunista.

Amanhã, quando tôdas as nações subjugadas pelo bolchevismo irão reconquistar seu direito à vida, quando a bandeira da liberdade da alma humana cintilará na luz da História, o Brasil merecerá seu mais sentido reconhecimento.

P
R
I
V
E
L
I
S
T
E

D
I
NM
U
N
T
I
I

N
O
S
T
R
I

Cetatea Luminii

Din constiinta carpatică a vesniciei neamului nostru si din iubire de țară, izvorește "CETATEA LUMINII".

Purtăm în sufletele noastre sbuciumate, ICOANA PĂMÂNTULUI NATAL. Purtăm în inima noastră pribeagă, ICOANA NEAMULUI OSÂNDIT. Destin de răscruce ducem pe umeri si ne scriem cu sânge cronica amară.

Ne-am legat să sfărăm în noi spiritul vesnicei nemulțumiri. Vrem să ne desprindem definitiv din ceata negativismului. Nu avem timp pentru polemică si politică. Polemica si politica niciodată n'au înălțat o publicatie, ci dimpotrivă i-au scăzut întotdeauna valoarea si forta ei creatoare.

CETATEA LUMINII, își deschide larg portile pentru toti cititorii si fratii nostri, risipiti ca si noi pe drumuri străine. Desbrăcati de orice interese personale si de orice ambitii desarte, tragedia pe care o trăiește țara noastră, ne-a îndemnat să ne strângem cu drag, în jurul acestei tinere realizări.

Ne-am dus cu gândul departe în negura anilor... Sub cerul Carpatilor, domnea bătrânul rege Dromihete. "CETATEA LUMINII" vechea capitală a Daciei, strălucea ca un far în inima țării. Ca spre un izvor etern de mântuire, ne duce gândul la acele timpuri străvechi si vrem să sculptăm din duh si amintire străbună, figurile lor nemuritoare.

Ne-am fixat aceste linii, ca să nu ne destrămăm în haosul lumii de astăzi, ci să revenim la drumul de împlinire, trasat de veacuri pe verticala destinului nostru mioritic. Pe aceste coordonate spirituale, zidim CETATEA LUMINII. Ea aduce în paginile ei, cuvânt de sinceritate si dragoste pentru toti cei năpăstuiți.

De zece ani de zile, neamul nostru împreună cu celelalte natiuni europene, rămase dincolo de cortina de fer, geme sub osânda cîmpirii barbare.

În fata acestei răscruci a destinului omenesc, CETATEA LUMINII, înseamnă pentru cei cari i-au dat ființă si se vor îngriji de viata ei, transeu de luptă permanentă, drum de onoare si sacrificiu pentru neam. Înseamnă armă nebiruită, în lupta pentru recucerirea dreptății si libertății pierdute.

CETATEA LUMINII, înseamnă veghere de sentinelă credincioasă, întru apărarea patrimoniului nostru sacru. Acest ideal ni-i drag si sfânt si rămâne scris în inimile noastre.

Constienti de răspunderea ce ne-am luat, plecăm fruntile lângă crucile tuturor martirilor nostri si ai creștinătății, în semn de adâncă recunoscintă pentru faptele lor neperitoare si-i rugăm să ne trimită din înaltul cerului, duhul si binecuvântarea lor. —

CETATEA LUMINII.

Fiinta noastră spirituală si omul de caracter

În definitiv, toată activitatea noastră spirituală constă în a primi indicații dintr-o lume obiectivă, în a valorifica aceste indicații în raport cu fiinta noastră spirituală și în a formula rezultatul acestei valorificări. Adică există o ființă a noastră spirituală: ea există ca o realitate, care este un fel de măsură, un fel de criteriu de apreciere, un fel de piatră de încercare a tot ceea ce există.

Această ființă este mai întâi de toate un lucru viu — acolo unde ea este, — un fel de centru, un fel de focar, care adună tot ceea ce se întâmplă în lumea din afară și care resfrânge în lumea din afară anumite realități. Vasăzică fiinta noastră spirituală este într-adevăr un centru de acțiune și de reacțiune, în multiplicitatea fenomenelor reale ale existenței. Ea are un profil foarte bine desenat.

Ce însemnează un om de caracter? — Un om de caracter este cel care lucrează întotdeauna în același fel. Caracterul este felul conștient de stăpânire, de reacțiune în fața realităților; vasăzică deduc existența caracterului din conștiința acțiunii mele. Așa este și cu fiinta noastră spirituală. Cine are vreme și trageră de inimă, dar și necesitatea de a se mai uita la ce se petrece în el, cu timpul ajunge să-și vadă această ființă spirituală foarte bine și s-o definească în chip precis. Eu însă, dacă d-voastre nu sunteți convinși de existența acestei ființe — un lucru care vă privește — eu postulez, în considerațiile mele, existența acestei ființe spirituale și zic că ceea ce se resfrânge, ca indicații, din realitatea obiectivă este confruntat cu această ființă spirituală a mea, și, după felul în care fiinta spirituală reacționează, noi valorificăm existența. Prin urmare nu este vorba numai de cunoaștere, ci și de valorificarea existenței. Iar în momentul în care valorificăm existența, atunci căutăm și o formulă care să exprime în chip general felul nostru de a reacționa în fața existenței.

Această formulă, care exprimă în chip general felul nostru de a reacționa în fața existenței, este ceea ce se numește *filosofie*. Când auziti d-voastre pe oame-

nii aceia care își încrustă fața și-și asează ochelarii pe nas ca să vorbească de filosofie științifică, să vă uitați bine la ei să vedeți ce vor să spună, pentru că și eu m'am uitat la dânsii și n'am înțeles nimic. Filosofia științifică nu există. Filosofia este un lucru foarte personal, eminentamente subiectiv. Ea nu poate să fie studiată ca altceva decât ca lirică. Filosofia este un fel de lirică. Ea nu poate să fie studiată obiectiv, decât pentru că este posibilă de depășire, pentru că sunt formule tipice de filosofare, cu alte cuvinte pentru că sunt formule tipice de ființe spirituale. Numai de aceea putem noi să studiem filosofia și ceea ce se numește, cu un termen abracadabrant, istoria filosofiei.

Aceasta este filosofia: valorificare a existenței, formularea valorificării existenței. O asemenea formulare conține totdeauna o notă caracteristică, un fel de tendință în spre absolut. Mai toată filosofia este propriu zis o acțiune, sau un drum în spre absolut, în spre ceva în afară de noi, imuabil, incoruptibil, deosebit de noi, ideal pentru fiinta noastră spirituală. Din acest punct de vedere, filosofia este exact la același nivel cu arta; ca și aceasta, aruncă în afară de fiinta spirituală existențele absolute. Orice operă de artă reprezintă, în intenția și în structura ei formală, nu o realitate, ci o existență absolută. Aceasta însemnează că în zadar se tot căsnesc esteticienii, se învârtesc ca pisoii împrejurul oalei cu terciu fierbinte, și nu știu să espună ce este opera de artă în sine, nepieritoare. Opera de artă nu este nepieritoare în ea însăși, ci pornește din tendința omului în spre nepieritor.

Filosofia și arta, cultura propriu zisă, nu se pot face decât acolo unde există un precipitat al confruntării ființei noastre spirituale cu realitatea.

NAE IONESCU

(CONVORBIRI)

lucrare tipărită sub îngrijirea domnilor
Mircea Eliade și G. Racoveanu

UN ÎNDEMN

Despre viața culturală a Bucovinei

Prof. univ. Grigore Nandris

Cultura unei societăți nu se măsoară numai prin confortul material, rezultat al progresului tehnicii industriale. Bunurile materiale sunt necesare în viață. Ele sunt auxiliarele culturii. Ele sunt folosite atunci când omul le stăpânește, dar nu este stăpânit de ele. Averea și banul sunt slugi bune, dar stăpânii și primejdiosi, atunci când omul li se închină ca unor zeități păgâne. Cultura este un proces de umanizare a ființei omenesti, printr'un efort continuu de înaltare pe linia acelor însușiri pe care Dumnezeu le-a așezat în sufletul omului și al poporului. Telul final al culturii este fericirea individului în conviețuire armonioasă cu semenii săi.

Ca număr Românii din Bucovina erau puțini, înainte de primul război mondial, peste vreo jumătate de milion, cam tot atâția câți Români se găsesc astăzi peste hotarele țării. Este bine deci să vedem ce poate realiza, pe tărâm cultural, o societate redusă ca număr, fără sprijinul Statului, în condițiuni economice defavorabile, sprinjinindu-se numai pe resursele proprii, căci în astfel de condițiuni s'a dezvoltat cultura românească din Bucovina, în cei 150 de ani de stăpânire străină. În lupta cu acea stăpânire, Românii bucovineni nu se puteau bizui pe numărul lor, care era mereu amenințat de imigratia străină favorizată de politica habsburgică, pentru a slăbi coherenta etnică a Românilor. Românii au trebuit să-și făurească arme de luptă pentru acele împrejurări, care se asemănau cu cele de azi.

Ar fi nedrept însa să nu recunoaștem ceea ce era bun într'o administrație corectă și eficientă, rezultat al unor experimentări dureroase în cursul celor 150 de ani. Deosebirea între atunci și acum o ilustrează poate cel mai elocvent faptul că munteanul dela Dorna, Gheorghe Bonches, deputat în dieta țării, a putut sfida pe străin când s'a simțit jignit în demnitatea sa de băstinas liber. Pe tribuna celui parlament local, la o întrerupere insolentă, în cursul unui discurs al său, Gheorghe Bonches si-a ridicat piciorul încălțat cu opincă

de muntean și l-a apostrofat cu zădărl pe întrerupător: "Domnilor stăpâni, mărirea voastră nu ajunge până la gurguiul opincii mele!" Astăzi muntenii Bucovinei, și ai întregii țări, de sub jugul comunismului rusesc, nu-și pot apăra demnitatea și viața decât cu arma, retrasi iarăși în muntii care le-a păstrat ființa de-alungul veacurilor.

Ce a adus Bucovina la tezaurul comun al culturii românești? Centrele urbane se instrăinaseră prin invasiile continue dirijate de autoritățile austriace. Cultura străină înghitia generațiile de cărturari români printr'un proces de asimilare și adaptare. Singur satul a rămas nealterat în esența lui, ca o stâncă de pe lângă care apele spălară nămolul. Din acel sat, *Societatea pentru cultura și literatura română* a scos elemente proaspete, pe care le-a pregătit pentru lupta și pentru munca, pe agorul intereselor naționale.

Astăzi, toate instituțiile Statului român, create cu multă osteneală de cele câteva generații libere, au fost distruse de un nou val de invasiie asiatică. Satul a rămas mai departe comoara de valori umane către care vor avea să se îndrepte aceia ce vor îndruma în viitor destinul neamului. Ei vor trebui să se îndrepte către acele comori pe drumuri noi, părăsind cărările bătătorite și sterpe ale sentimentalismului romantic și adoptând o atitudine trează, susținută de opere practice, prin care să asigure progresul satului pe linia vieții lui reale, nu pe imaginații abstracte, întemeiate pe o falsă idealizare. La experiența din trecut a *Societății pentru cultură* și a altor inițiative nebugetare, Românii din exil vor trebui să aducă experiența lor câștigată și perfecționată pe drumurile spinoase ale pribegiei, ca o contribuție la refacerea vieții publice pe temelia satului.

Marele scriitor I. L. Caragiale, care nu a fost numai criticul biciuitor al unei civilizații de suprafață, ci și un înțelept îndrumător cultural, scrie în unul din studiile sale: "Faptul că la noi Statul este aproape totul și societatea aproape nimica, are o consecință foarte păgubitoare pentru cultivarea artelor și literelor." "Dacă

am avea o societate, cum avem și un Stat, o societate care să simtă nevoie de literatură și de artă, as vrea să văz: Statul ar mai putea să smulgă pentru aparatul său politic toate inteligențele și talentele?" Acest adevăr simplu formulat de Caragiale este confirmat de istoria culturii noastre, și poate și verificat de fiecare Român din exil în societatea în care trăiește. În cultura noastră cele mai mari personalități literare și artistice s'au format și au trăit în afară de cadrele bugetare ale Statului: Eminescu, Caragiale, Tudor Arghezi, Constantin Brâncuș, și alții.

Societatea pentru cultură, a fost creată, ca și Astra Ardeleană, într-o vreme când în Bucovina nu exista Statul român. Ideologia ei e așezată pe ideile generației de scriitori și de luptători politici, cari ne-au dat Unirea și Independența politică. Acele idei au fost sintetizate de Alecu Russo în "Cântarea României". Alecsandri, Russo, și alți reprezentanți ai luptătorilor dela 1848, și-au trăit exilul în Bucovina; la mosia Hurmuzăchestilor din Cernauba, Românii exilului de atunci și-au putut alcătui în liniște programul național de luptă. Acea generație de intelectuali bucovineni a conceput atunci întemeierea *Societății pentru cultură*, ca un club social-politic și literar. Ea a luat ființă însă abia în anul 1862, în vremea când Eminescu era elevul lui Aron Pumnul și al lui I. G. Sbiera în Cernăuți. Această întârziere a fost pricinuită de lungile și anevoioasele tratative cu guvernul central din Viena. În cursul anilor *Societatea pentru cultură* a devenit tribuna de luptă și focarul cultural al Românilor din Austria. Ea a inițiat programele de luptă politică și culturală, a ajutat și a coordonat toate inițiativele românești, adunându-le în *Palatul Național* din Cernăuți și ajutându-le în năzuințele lor. Fără această coordonare, aceste inițiative s'ar fi pierdut în nisipul sterp al ambițiilor personale, cum se pierd pâraiele necanalizate de mâna nevăzută a inginerului iscusit. Este adevărat că această metodă de lucru a îndepărtat reclama gloriei din istoria *Societății pentru cultură*, dar cauza românească a fost servită mai bine.

Cărturarii bucovineni adunați în acea societate au clădit pe temelia sănătoasă a satului, cu tradiția lui milenară, pe care ei au respectat-o. Din unul din aceste sate a ieșit Mihail Eminescu. Supraviețuitori din familia lui trăiesc până astăzi în Călinestii Sucevii.

Literatura românească a avut însă în Bucovina și alți reprezentanți de mare valoare. Cine mai știe de pildă astăzi de poetul Gheorghe Popovici (T. Robeanu), pe care N. Iorga l-a introdus cu entuziasm în literatura română tipărindu-i postum volumul de poezii? Poeziile lui se inspiră din atmosfera istorică locală. Acelas Gheorghe Popovici a fost unul dintre cei mai luminați oameni politici nu numai ai Bucovinei, ci și ai imperiului habsburgic, ca membru în parlamentul din Viena și al delegației austro-ungare. El este pionierul istoriei dreptului românesc. Manuscrisele lui cuprinzând studii din acest domeniu se găsesc la Academia Română și au fost folosite cu recunoștință de oameni de știință din vremurile noastre. Acest om și-a găsit sfârșitul în mizerie, într-un han din Muncaci. Destinul lui ne evocă figura nobilă a unui alt mare patriot, și gânditor politic, Bănăteanul Aurel C. Popovici, mort în exilul primului război mondial. Pe mormântul lui din Geneva e gravată inscripția mustrătoare: "*Patriot român, mort sărac*." Au fost și de acestia.

Nu putem face aici istoricul culturii românești din Bucovina, care este o parte integrantă a culturii neamului întreg, dar as vrea să evoc câteva nume uitate sau necunoscute. Cine a auzit de Mihai Teliman, care cu neîntrecut talent umoristic a stors lacrimi de răs la începutul acestui secol, biciuind pretensiile ridicole ale veneticilor? Cine și mai aduce aminte de tânărul G. Luta, eseistul revistei ardelenesti "Luceafărul", care și-a atins idealul vietii căzând la marginile Bucureștilor ca șef de patrulă în lupta cu Germanii năvălitori în 1916? Am început să uităm pe istoricul și scriitorul Ion Gramadă, mort la Ciressoaia, în luptă cu același năvălitor. I-am uitat pe mulți alții cari nu au scris numai, dar au crezut în scrisul lor. Câți cred astăzi în scrisul propriu?!

Publicistica românească a fost îmbogățită cu *Foaia Societății pentru cultura și literatura poporului român*, în care Vasile Alecsandri și-a publicat unele din lucrările sale. Ziaristica românească a fost demn reprezentată în Bucovina prin gazeta Hurmuzăchestilor "*Bucovina*".

Istoriografia românească datorește Bucovinei, inițiativa primei colecții

sistematice de documente, care poartă numele Hurmuzăchestilor. Critica istorică dela Universitatea din București a avut în capul ei, un distins reprezentant în persoana lui Dimitrie Onciul, care iese din școala istorică dela Cernăuți.

Muzica românească a fost îmbogățită prin creațiile lui Ciprian Porumbescu, fiul preotului din Stupca. În viața-i scurtă, petrecută și în închisorile austriace, el a avut timp să creeze melodii, dintre cari unele au devenit imnuri naționale, ca "*Trei Culori*", sau "*Imnul Unirii*" (*Pe-al nostru steag e scris unire*), care a devenit apoi imnul național albanez. Tudor Flondor a creat opera românească cu *Noaptea Sf. Gheorghe* și cu *Baba Hârca*. Această tradiție muzicală își are rădăcinile în lăutarii baladelor bătrânești și ea este continuată, pe de o parte, prin descendenți din aceiași tradiție pe care au ridicat-o la nivelul artei universale, ca reprezentanți ai muzicii cu renume internațional, ca Nectara Flondor trăitoare în America, Viorica Ursuleac și B. Mandicevski cunoscuți în apusul Europei. Pe de altă parte această tradiție s'a întors îndărăt în sate sub forma corurilor țărănești și a fanfarelor, întrecute numai de corurile bănățene. Viața satului bucovinean era amplificată însă și de alte instituții absente în alte regiuni: case naționale cu biblioteci, trupe de teatru, coperative, bănci țărănești și arhăsi foarte eficiente, înainte de a cădea în politicianism.

Societatea pentru cultură, a îndeplinit funcțiunea de pionier și îndrumător în toate aceste acțiuni culturale. Între cele două războaie ea a început o serie de construcții de case naționale, biblioteci și dispensare în satele din acea regiune precum și din Basarabia și din Moldova de nord. Îndeosebi de rodnice s'au dovedit atelierele de muncă inițiate în această epocă, pentru a ridica nivelul economic al satului. Cine știe bună oară că la ultima expoziție românească dela New York, unul dintre cele mai frumoase covoare "persiane" expus, acolo a fost lucrat de fetele unui sat românesc din Bucovina, unde Societatea pentru cultură înființase și un atelier de țesut? Toată această operă a fost rodul inițiativei private, nesubvenționate de Stat. Conducătorii ei nu erau remunerați cu nici un ban pentru munca lor, iar societatea plătea, pentru imobilele și întreprinderile ei, impozite statului și comunei ca orice întreprindere comercială sau societate de petrol.

Când școala străină austriacă nu mai servia cultura românească și amenința educația tinerelor generații

din regiunea eteroglotă, *Societatea pentru cultură* a creat o rețea bogată de școli particulare, și a înființat internate pentru elevi și pentru meseriași în centrele urbane înstrăinate.

La sfârșitul anului 1943, bilanțul *Societății pentru cultură* s'a soldat la venituri și la cheltuieli cu peste șase milioane de lei. Numai tipografia și casa de editură cu librăria Societății a produs un venit de două milioane de lei.

În internatele Societății au găsit adăpost și îngrijire completă, 200 de elevi și vreo 70 de ucenici meseriași în fiecare an. Societatea dispunea de 15 proprietăți, dintre care șase se găseau în Cernăuți. Noul Palat Cultural din centrul orașului fusese abia terminat în ajunul invaziei din 1940. El cuprindea bibliotecă, săli de lectură, o sală de teatru, un hotel, oficii administrative, etc. Acest Palat a fost inaugurat apoi, în anul 1942, de M. S. Regele Mihai și de Regina Mamă Elena. Astăzi pustiirea asiatică a schimbat fata acestui pământ românesc. Va fi nevoie de muncă îndârjită a generațiilor viitoare să refacă viața românească din ruinele ce vom redobândi.

Trebuie să relevăm faptul că Societatea pentru cultură a clădit pe o tradiție mai veche. Meritul fiecărui individ și a fiecărei colectivități este înțelegerea tradiției și continuarea ei în ce ea are bun și viabil. Acesta a fost și meritul *Societății pentru cultură*. Unul dintre izvoarele acestei tradiții a fost biserica. În cel din urmă cătun bucovinean găsim cel puțin un preot cu studii universitare. În multe sate întâlneau doctori în teologie, cari serviau cu modestie altarul și nevoile credincioșilor. Printre acești preoți de țară găsim oameni ca S.F. Marian, întemeietorul studiilor de flok-lor românesc, Dimitrie Dan istoricul, ambii membri ai Academiei Române. Facultatea de Teologie a pregătit, înainte de primul război mondial, nu numai episcopi români, ci și mulți chiriarihi din alte țări ortodoxe. Ea continua vechea tradiție teologică dela Rădăuți și Putna. Învățătorimea rivaliza cu preotimea în munca pentru ridicarea satelor. Cu ajutorul ei, *Societatea pentru cultură* a creat o școală normală românească și a înființat o rețea de școli primare în satele înstrăinate.

Dar educarea sătenilor bucovineni a început mult înainte de organizarea acestei facultăți, care i-a pregătit preoții. Ea s'a făcut și prin mănăstirile numeroase ce împodobesc poalele muntilor Bucovinei. Minunatele fresce ce acopăr peretii acelor mănăstiri a fost Biblia ilustrată în care strămoșii nostri au găsit talmăcit

invatatura bisericii si istoria tarii. Generatiile de pelerini ce se indreptau in fiecare an catre aceste lacasuri sfinte, unde dorm voievozii cari au inteimeiat si aparat aceste tari crestine, s'au adapat la acele izvoare nesecate de credinta si de frumos. In aceste imprejurari s'a format cultura Bucovinei.

Indraznesc sa afirm ca ceia ce alcătueste cultura unei societati nu sunt marii scriitori, artisti sau invatati, cari de multe ori nu sunt oameni intregi sau sunt amoralii. Cultura unei societati exista inaintea acestor piscuri care se ridică deasupra peisajului omenesc, precum muntii tasesc deasupra suprafetei pământului impinsi spre cer de o forta launtrica. Muntii sunt frumosi, dar ei in sine nu implinesc rostul existentei pământului. Priviti din apropiere, ei apar adesea pustii, prapastiosi si sterpi. Acelas adevăr se aplica si marilor piscuri culturale, care primate de departe pot fi incantatoare, dar te pot desamagi amar când te apropii de ele. Aceasta se adevăreste in deosebi când vorbim de cultura satului, pe care de multe ori o batjocuresc si o distrug aceia ce se apropie de ea fara intelegere, manati de trufia unei superioritati goale. De aceasta boala am suferit destul in trecut, iar astazi ea a luat formele destructive ale salbatăciei barbare.

Se cuvine deci sa aduc aici aminte de um aspect al culturii Bucovinei, datorit acelor anonimi cari dispar dupa ce si-au indeplinit misiunea. Istoria lor nu s'a scris si nu se va scrie niciodata. Cine mai stie astazi de taranul Stefan din satul romănesc de peste Prut, Mahala, care a provocat o miscare religioasa in Bucovina la incheierea veacului trecut? Valul unei renasteri morale, ridicat de acest taran adolescent numit de sateni "omul lui Dumnezeu", ameninta interesele unei economii parazitare de care profitau veneticii in asa masura, incat persecutia administratiei, pentru o ocroti acele interese, il arunca mai intai in inchisoare, apoi in casa de nebuni. Cuvantul lui simplu impotriva viciilor alcoolismului si ale analfabetismului puse stapănire pe masele satelor si rezistenta lor incepu sa fie temuta de cei vinovati. Neintelegerea ce a infruntat acel flăcău de sat apare si intr'o schita a scriitorului incepator de pe atunci Mihai Sadoveanu, care fiind totdeauna obtuz pentru cele religioase, vorbea batjocuritor despre acest Stefan, poreclindu-l "Rusnacul Vasile". In ciuda tuturor vrăjmăsiilor opera acestui taran a ramas in sufletul satenilor bucovineni, cari i-au ridicat cruci de pomenire prin sate.

CRUCEA DIN STEPĂ

Strambă, croită din sindrile ciunge,
Între vânturi aspre si sirepe,
Zarea într'o coastă o împunge
Colbăind-o cu tristetele din stepe.
Din inalturi, pasari cad năuce
— Zdrente negre — pe schiloada sită.
Numai casca arde, sus pe cruce,
Ca o frunte jupuită de arsită
Fierul ei julit de vânt, de ploaie
Si de schije si de moarte, parcă plânge,
Dimineata răbufnind din dudae,
Pune pe metal un cheag de sânge.
Si pe groapă soarele aprinde
Bălării amare si uscate...
Dar, trudit, cu sacul de merinde
Spânzurând la sold, cu arm'n spate.
Ars de lunga veghe'n vizuină,
Năclăit de humă si nămoale,
El ostas pe zarea de rugină
Lângă cruce pasul si-l domoale.
Vine din tăceri ucrainene
Si din pândă noptii veninoase
Cu bocancii sparti, cu mâini osoase,
Cu tăciuni tremurători sub gene
În sfintenia de foc a diminetii,
Istoviti genunchii lui se pleacă
Pe tărâna groznitii săracă
Unde, sterpi au năpădit scăetii.
Stă, privește crucea aplecată,
Împietrit în lănceda lumină...
Măinele, de șgură si de piatră,
Framântate dârz pe carabină.
I se frâng dârz în rugăciune,
Pălpâind ciudat ca o beteală,
În amara stepei uscăciune,
Sub un cer de mare oboeală.
Spune soapte moi ca o mătase
Pentru camaradul din tărână.
Mângâie cu grele mâini sfioase,
Scândura beteagă într'o rână.
Lung sărută casca de pe cruce
Se ridică, sterge-o lacrimă din geană,
Si, cu liniște de sfânt si de iconă,
Către zări care ucid se duce...

RADU GYR

Pe această temelie a clădit *Societatea pentru cultură*, ea nu a creat din nimic. Pe aceste premise ea a putut crea o *Universitate Târănească* cu internat, prima de felul ei in toată tara, o *Universitate liberă* pentru orăseni, o *Societate a scriitorilor bucovineni*, o *Societate a medicilor* cu revistele lor publicate de Societatea pentru cultură. Aceste informatii ar putea fi un indemn pentru initiativele din exil, pentru că si ele sunt lipsite de sprinjinul statutului si se întemeiază pe vrednicia initiatorilor.

Iar drept incheiere, punem intrebarea: ce sugestie practică putem găsi in acest capitol de luptă culturală si politică a unui fragment redus ca număr al neamului romănesc, in conditiuni de viață asemănătoare cu cele din exilul de astăzi?

Cred că doua idei se pot deslusi prin contemplarea calmă a rezultatelor de ieri, în învălmășeala vietii de azi: necesitatea luptei si muncii organizate prin initiative individuale a fiecarui român animat de credinta că nimic nu se pierde, chiar dacă in mijlocul reclamei zilnice străduinta lor nu se cunoaste; a doua idee este nevoia unei *Federatii a societăților culturale* din exil, care să coordoneze initiativele, fără să le stănjenească sau să le monopolizeze pentru scopuri personale. O astfel de federatie ar asigura cohesiunea si continuitatea in viața Românilor din exil.

GRIGORE MANDRIS

(fost presedinte al Societatii pentru cultura)

1929 - 1942

Dumnezeu ajută războaiele drepte.
Si eu am luat armele pentru lege;
El va întări pe cei ce se luptă
pentru Dănsul si va prigoni pe cei
ce-L vând.

Mihai Viteazul.

1599.

Robia Intunericului

Ne-am născut dintru început, pe pământul pe care-l stăpânim din cele mai îndepărtate timpuri ale istoriei. — În cetatea eternă a Carpatilor, s'a plămădit neamul nostru. Cu mii de ani în urmă această cetate magnifică a naturii, încinsă cu mândrul brâu de argint al Dunării, dădea lumină tuturor neamurilor din vecinătatea noastră.

Marginile acestei țări împărătești, se pierdeau până dincolo de Bug, până în muntii Pindului si până în inima Europei de astăzi. — Această minunată țară se chema DACIA. Ea s'a impus în fata lumii întregi prin cultul onoarei si-al vitejiei. — Până departe în inima împărăției romane, s'a resimțit tăria străbunilor nostri, atât erau de războinici. —

Si de-atunci din primele începuturi de viață si până astăzi, în cetatea carpatică, a dăinuit peste toate împotrivrile, acest neam de viteji. — Nu l-a clintit din loc, nici cruzimea sălbatecă a năvălitorilor si nici suferintele îndurate în decursul vremurilor, dușmănit mereu de toate neamurile, cari i-au jurat nu odată pieirea. —

Amare i-au fost zilele, amar i-a fost destinul, însă toate aceste suferinți le-a înfruntat constient si cu credinta nestrămutată în Dumnezeu.

Acest neam, a iubit cu drag înălțimile muntilor, linistea codrilor, lupta dreaptă, drumul onoarei. Cu multe si mari sacrificii si-a mentinut el caracterul etnic si această atitudine cavalească în fata tuturor primejdiilor prin care a trecut.

Toată istoria lui est o chinuitoare dramă, veacuri de umilintă si nedreptate. Fiecare clipă de libertate a plătit-o cu râuri de sânge. —

De vointa lui de fer si de pieptul lui de granit, s'au sfărmat toate tendintele răului, toată lăcomia si ura împărătiilor. —

În haine de purpură si de mătăasă de ne-am îmbrăca si tot desbrăcați ne-am simți si în toate bunățile pământului de ne-am desmierda, ni s'ar părea amare, căci sufletul neamului nostru, astăzi e mai încercat ca oricând. —

Doar timpul să mai vindece rănila cari sângerea-

ză în inima noastră, după toate năpăstuirile sub care am gemut. Oricât de mult si mare i-a fost nenorocul, neamul nostru înfrățit cu Cerul, a strălucit în lumina istoriei, ca o imensă si inepuizabilă valoare a culturii si vietii crestine.

Într'o lume atât de îndepărtată si condusă mai mult de instincte primitive, poporul dac, trăia în conceptia vietii nemuritoare. — În negura acelor aspre vremi, sufletul neamului nostru ardea ca o candelă, dăruind lumină si dragoste omenirii. —

Dela cea mai primitivă armă de luptă si până în epoca bombei atomice din zilele noastre, oricine a încercat să trecă peste bariera muntilor nostri spre centrul Europei, s'a izbit ca de-o stâncă neclintită, de forta de rezistentă a neamului stăpânitor al Carpatilor. —

Neamul nostru, desi n'a urmărit nicicând să încalce pământul vre-unui popor, n'a avut noroc de liniste si libertate, iar când s'a ridicat cineva să-l apere, să-i scuture jugul, a plătit îndrăzneala cu pretul vietii. — Furci, roate, ruguri, streanguri, topoare si gloante s'au strâns de mâini criminale, pentru a-l ucide.

Aceasta ne-a fost soarta de mii si mii de ani si totusi încă n'am dispărut de pe fata pământului si nu vom muri în veci. —

Oridecâteori cauza neamului nostru a fost în primejdie, când nici o mână de ajutor nu venea de nicăiri, ne-a trimis Dumnezeu câte-un **Făt-Frumos**, căruia i-a dăruit forte supraomenesti, ca să poată dobori păgânătatea si să frângă jugul robiei străine. —

Veacul nostru, a fost străpuns de vârtejul dramatic al ultimilor 2 războaie, cari au sguduīt lumea dela un capăt la celalt. —

Supus la aceste mari încercări, sufletul omenesc, scapă de sub focul si ruinele încă proaspete ale ultimului măcel apocaliptic, însă rănila primite cine stie cât timp vor mai sângera?

Când si cum își va recuceri Europa, acest străvechi altar al culturii universale, libertatea si unitatea pierdută?

Invadarea Europei de către hoardele rosii, a struncinat din temelii linistea și ordinea vieții în lume. Prin ruperea contactului cu apusul Europei și cu popoarele libere, tolte națiunile de sub cortina de fer, înghitite de valul cotropirii asiatice după 23 August 1944, sunt sacrificate.

În aceste țări, domnesc astăzi, Întunericul, jalea și prăpădul.

Cine să le mai scoată la lumină, dacă în decursul unui deceniu de nedreptate istorică, nu s'a făcut nimic pentru eliberarea lor de sub jugul sovietic? Cine să realizeze această imensă operă universală și să redea linistea sufletului omenesc?

Cine, căci vizionarii și profetii au fost aruncați de vii în pământ? În sectorul european din spatele cortinei de fer, popoarele zac în neagră unilintă, iar cei cari scapă cu viață de sub urmărirea milițiilor comuniste, își fac culculul prin desisul codrilor și văgăunile muntilor, unde de foame, de frig și de mizerie, rod rădăcini de copaci. —

Moscova, taie și spânzură în voie. Înghite ca un balaur urias bogățiile noastre naționale. Scoate cu forța oamenii, femeile și copiii din casele lor, din orașele și regiunile în cari s'au născut și-au crescut și ca pe niste turme de vite îi aruncă în lagăre, ocne și închisori. —

Osândiții, sunt mânati cu biciul din urmă la muncile de folos obstesc sau dacă cer interesele Sovietului Suprem, sunt deportați fără nici o milă în fundul Siberiei. —

Ce-l doare pe Malencov, dacă continentul culturii și civilizației, a fost strivit sub copitele cailor din stepe și transformat în grajd și cazarmă sovietică? —

Cine îndrăznește să-i ceară socoteală guvernului comunist, pentru lumea care zace de 10 ani de zile în lanțuri sau cade în fața plutoanelor de execuție? Cine răspunde în fața istoriei de toate nenorocirile, de toate jafurile, de profanarea altarelor de cultură, de nimicirea operelor de artă, peste cari a fost lăsată să treacă valul sălbătăciei bolșevice?

Unde sunt marii ambasadori, conferențieri și păcii universale, forurile diplomatice și centralele internaționale, cari au misiunea și obligația să răspundă de acest dezastru?

Cum? Au dispărut totii oamenii mari ai omenirii? Nu se mai găsește în sufletul nimănui acea forță interioară, care să ridice omul din noroiul în care a căzut?

Nu ne va scoate oare nimeni și miciodată din această beznă în care se sbate astăzi sufletul omenesc? Nici un augur nu ne mai trimite providența, care să ne deschidă calea către Lumină și să poarte grijă de destinul nostru?

Omenirea bântuită de atâta răutate, de atâtea decepții și fără apărarea minăului, își vede existența condiționată de nesiguranta zilei de mâine, de urgia unui alt măcel, mai înspăimântător. Își vede viața îngropată sub ruinele disocierilor atomice, luată de vișorul năprasnic al bombardamentelor aeriene, cari se prepară pentru o sălbatecă înclăstare, pentru un nou sfârșit.

Omul, și-a pierdut încrederea în conducătorii vieții lui. — El, se vede părăsit în fața primejdiei, care se apropie și numai în sinea lui își mai poate găsi un refugiu. —

Muncitorimea, lipsită de asistentă socială și fără nici o perspectivă de viitor, plătită cu un salariu de mizerie sau lăsată în prada somajului, constituie o problemă din cele mai grave pentru fiecare stat din lume.

Cât poate să continue această situație insuportabilă și care e cauza acestei decadente morale și economice, în care se sbate omenirea?

Procesul acesta de anarhizare și de pustiirea sufletului omenesc, l-a provocat greselile din trecut și de astăzi ale democrației și fanatismul orb al comunismului.

Cine nu știe, că dincolo de cortina de fer, stăpânește baioneta sovietică și pistolul politrucului? Cine nu știe, că cei mai destoinici oameni de luptă și de caracter sunt urmăriți și dispar peste noapte? Cine nu știe, că intelectualii cei mai de rasă, personalități cu o vastă cultură universală, oamenii de știință, oameni politici, din motivul că n'au împărtășit ideile diabolice ale marxismului și nu s'au încadrat în partidul comunist, au fost suprimați din primul moment sau aruncați într-o temniță din care n'au mai ieșit?

Suferința comună a națiunilor oprite, sub jugul stepelor trădătoare, le va obliga să se strângă într-o mare și unică federație de state, ca să poată înfrânge chinuitoarea lor asuprire. —

Sub stindardul nemuritor al Libertății, într'un front comun de luptă și sacrificiu, se vor încolona mâine toate neamurile pământului, conștiente de primejdia de moarte a Robiei Întunericului Comunist.

Idealul desrobirii naționale și suferința fără margini, de cari dau dovadă națiunile osândite sub Cerul Europei subjugate, trebuie salutat și îmbrățișat cu toată dragostea de lumea liberă de astăzi. —

Pentru că orice neam din lume, are atâtea valoare în istorie, câtă putere de sacrificiu l-a călăuzit pe drumul luptei, pentru triumful marilor idealuri ale omenirii. —

Către acest mare imperativ al înfratirii popoarelor bazat pe dragostea aproapelui, trebuie să se îndrepte cât mai est timp, omul veacului nostru.

Către aceste familii de popoare, care să se unească într'un ideal și renunțare, în cultul onoarei trebuie să-și îndrepte privirea marii oameni de stat din epoca noastră, trecând peste orice interese și patimă. — Neamul omenesc, trebuie scos de sub apăsarea tuturilor fărâdelegilor, cari i-au întunecat sufletul secole în sir. —

Cine este factorul esențial, chemat să împlinească comandamentele supreme ale istoriei? Unul singur. Omul cel plin de avânt și de credință. Omul răbdării și al muncii eroice. Ctitorul cel năzdrăvan al așezămintelor noi ale omenirii. — Numai de înălțimea valorii lui morale depinde tot progresul și linistea între popoarele de pe glob. —

Răul, trebuie căutat în interiorul nostru, nu în afară. — În sufletul omului stă tot secretul, tot viitorul unor zile mai bune.

Numai pe elementul om, pe caracterul lui, pe forța lui interioară, pe dragostea și spiritul său de sacrificiu, se mai poate clădi în viitor.

Omului nou, îi revine această uriasă luptă, această renunțare voluntară și conștientă la bucuriile vieții lui pământestii, pentru ca sufletul omenesc să se împlinească în fața istoriei.

Valului cotropitor, care se pregătește subteran să invadeze restul lumii libere, nu-i poate sta în cale și nu-l poate încremini în loc, decât această nebiruită armă creată de Dumnezeu, Omul. —

Nici armele cele mai ascuțite, nici ura cea mai sălbatecă, nu-l vor putea dărâma pe omul cu sufletul luminat și plin de vitejie. Din truda lui milenară, din fapta lui creatoare, va înmuguri un nou suflu de viață pe pământ.

Fără prezenta în luptă a omului dotat cu cele mai

continuare în pagina 11

UNITATEA DE RASĂ SI LIMBĂ A ROMÂNILOR

M. EMINESCU

„Unitatea noastră de limbă si de rasă e o realitate atât de mare si de energică, încât nici ignoranta, nici sila n'o pot tăgădui. Să nu fi trăit Matei Basarab, nici Teofan al Ardealului, nici Varlaam al Moldovei, să nu fi fost suta a saptesprezecea cu eroii si cuge-tătorii ei, vă puteati bate joc încă mult timp, dar aztăzi nu se mai poate. Azi limba este una dela Satmar pân'în Cetatea Albă de lângă Nistru, dela Hotin pân'în granita militară, azi datina e una, rassa e una si etnologic e unul si acelaș popor, care nu mai doarme somnul pământului si a veacurilor.”

STRĂINII LA NOI

Astăzi chiar, când din nou barbarii ame-nintă civilizatia si libertatea lumii, natia ro-mână nu si-a uitat si nu-si va uita datoria ei...

...„Această pozitie ce a luat Rusia de dusmană a viitorului nostru national, despo-tizmul si împilarea cu care ea amenintă Europa, panslavismul ce ea organizează si prin care voeste a ne inghiti, ne impune indatoriri nouă, ne sileste să căutăm in grabă a dobândi toate conditiunile de putere ca să-i putem sta im-potrivă.

Aceste conditiuni de putere de care avem nevoie nu le putem găsi decât in solidaritatea tuturor Românilor, in unirea lor intr'o singură natie, unire la care sunt meniti prin nationali-tate, prin aceeasi limbă, religie obiceiuri, sim-tăminte, prin pozitia geografică, prin trecutul lor si însfârșit prin nevoia de a se păstra si a se mântui.

Dacă nationalitatea este sufleul unni popor, câtă vreme el păstrează acest semn caracteristic al individualității sale, acest spirit de viață, el este investit cu dreptul nepre-scriptibil de a trăi liber; unitatea natională este chezușuirea libertății lui, este trupul lui tre-buincios ca sufletul să nu piară si să amor-

tească, ci din contră să poată crește si să se desvolte.

Unitatea natională fu visarea iubită a voevozilor nostri cei viteji, a tuturor bărbatilor nostri cei mari, care intrupară in ei individua-litatea si cugetarea poporului, spre a o mani-festa lumii.

Pentru dânsa ei trăiră, munciră, suferiră si muriră.

Pentru dânsa Mircea, cel Bătrân si Stefan cel Mare se luptară toată viata lor indelungată...

Mihai cel Viteaz cade ucis in câmpul Turda, pentru dânsa Serban Cantacuzino bea otravă, pentru dânsa Horia suferă moarte cumplită pe roată...

...Astăzi când toată Europa vede că o nouă năvălire amenintă, astăzi când in fata acetei primejdii, văzând că n'au a alege decât a fi toate libere sau toate ruse, popoarele Eu-ropei isi dau mâna ca să înceapă această cru-ciadă a libertății si civilizatiei in contra bar-bariei. Este vremea ca natia românească să ridice stindardul de viață si mântuire...

NICOLAE BĂLCESCU 1850

(Dacia 2 Novemvrie 1949 Rio de Janeiro)

BIBLIOTECA

A organizat in zina de 14/15 August a.c.o sezătoare cul-turală in S. Paulo, al cărei rezultat a stârnit admiratia străinilor pentru ta-ra noastră.

SATUL

Această manifesta-re, a însemnat un strigăt de durere si de protest contra tuturor dusmanilor neamului nostru, la zece ani de robie satanică.

alese însusiri, fără munca elitelor conducătoare, fără desinteresarea si răspunderea in treburile publice a celor mai pregătiti oameni de stat, neamurile sunt sor-tite să dispară in acest haos economic si politic din-zilele noastre.

Pe drumul deschis de cei 13 fii ai neamului nos-tru, vor trebui să se încoloneze mii si mii de spărgă-tori ai cortinei de fer si apărători ai Crucii, cari să

puie trupurile lor temelie dreptății si libertății ome-nesti. —

Altfel, Întunericul Robiei bolsevice, ne va în-ghiti pe toti, iar străduinta milenară a generatiilor se va prefăce in cenușă si ruină. —

D. Paulescu

Sob o signo de Zamolxis

Os Getos, ou, como lhe chamavam os Romanos, os Dácios, pertenciam à grande família trácia, profundamente ligada à história antiga...

Os Getos chegaram às regiões carpato-danubianas pelos fins do período neolítico, cerca do ano 2000 antes de Cristo.

A Dácia depressa se tornou famosa, por causa da extraordinária riqueza dos seus solo e sob-solo. Nas suas férteis planícies, a agricultura cedo progrediu; as colinas sub-carpáticas eram ideais para criar gado; o peixe abundava nos lagos do Danúbio e nas lagunas do Delta; o sal e o ouro encontravam-se facilmente e em tanta quantidade que, após a conquista da Dácia, Trajano pôde suspender a cobrança dos impostos em todo o Império, porque só os rendimentos das minas de ouro da Transilvania bastavam para cobrir os deficits orçamentais.

Em virtude das suas riquezas, a Dácia era uma das regiões mais povoadas do mundo antigo. Apesar destas riquezas, os Geto-Dácios não deixavam de ser um povo saudável, trabalhador, heróico e religioso. Todos os autores clássicos atestam a profundidade e a autenticidade da sua vida religiosa.

Heródoto (IV, 93) diziam que os "Getos são os mais bravos e os mais justos entre os trácios", sem dúvida por causa da sua crença na imortalidade da alma.

Os Getos foram os mais bravos dos homens de outrora, graças não só à virilidade dos seus corpos, como também aos ensinamentos de ZALMOXIS, por eles venerado: julgavam não morrer e apenas mudar de moradia; por isso mais depressa caminhavam para a morte do que empreendiam qualquer viagem. "(Imperador Julian, Caes. 327).

O desprezo pela morte e pelo sofrimento e a certeza da imortalidade eram os elementos característicos da religião geto-dácia. O mundo antigo ficou de tal maneira impressionado com esta crença na primazia do espiritual, que até Platão a dá como exemplo, dizendo de Zalmoxis que ele recomendava aos seus discípulos: "... assim como se não deve proceder à cura dos olhos, sem efectuar a da cabeça, nem a esta sem a do corpo, do mesmo modo se não deve querer tratar do corpo sem cuidar da alma" (Charmides, 156, E.).

Os eruditos ainda não chegaram a acôrdo sobre se Zalmoxis seria um deus do Céu ou da Terra. Uma coisa, porém, é certa: o alto espiritualismo do seu culto. Zalmoxis não tinha templos nem estátuas. Era venerado nas colinas e nas montanhas e talvez o local supremo do seu culto estivesse num dos mais altos picos do Cárpatos.

Extrabão fala, com admiração, da vida pura, frugal e ascética dos Geto-Dácios, sob a influência da doutrina de Zalmoxis. Essas tribos, governadas por chefes que, às vezes, conseguiam submeter todo o povo ou grande parte dele, viviam em aldeias e pequenas vilas. Embora a civilização dácia fôsse profundamente agrícola, parte do povo consagrava-se ao fabrico de vasos à exploração de madeiras, a extrair e a trabalhar os metais. —

Os Geto-Dácios eram louro-ruivos e de estatura mediana. Deixavam crescer as barbas e os cabelos. Os nobres usavam uma espécie de gôrró; os outros andavam de cabeça destapada.

O seu tipo físico e os seus trajes característicos — camisa comprida, que chegava aos joelhos, apertada por um cinto, capa pelas costas, suspensa por uma fivela — chegaram aos nossos dias, conservados nos baixos relevos da famosa coluna de Trajano, do Fórum. E podem, também, ainda hoje admirar-se nos camponeses romenos, especialmente entre os que vivem nas regiões carpáticas da Transilvania. Durante perto de dois mil anos, os Dácios permaneceram arreigados ao solo da pátria, sem nunca emigrarem; pode mesmo dizer-se que são uma criação deste solo que os alimentava e pela defesa do qual sempre estiveram prontos a dar a vida. — Porque sempre houve outros povos, cobiçosos da riqueza da Dácia, que invadiram o seu território.

Foram os Cimérios, no comêço do primeiro milénio, antes de J. C.; depois, um pouco mais tarde, no século VIII, os Citas iranianos; a seguir, pelo ano 1000 antes de J. C., vindos do Ocidente, tribos pertencentes à civilização hallstato-ilírica e ítalo-vilanovaiana. Outra influência ocidental, enfim, importantíssima, foi a exercida pelos Celtas e pela sua civilização, ao findar o século IV (La Tène).

Mas todas estas populações acabaram por ser assimiladas pelos Geto-Dácios. A cultura dácia só teve a ganhar com tais contactos-guerreiros a princípio, pacíficos e fecundos depois. —

Cinco séculos antes de J. C., a Dácia mantinha relações comerciais e culturais bastante desenvolvidas com a Hélada. Tudo contribuía para fazer da Dácia o ponto de contacto entre vários mundos; era não só a fronteira entre a Ásia e a Europa, mas também o cruzamento das grandes correntes culturais entre o Ocidente e o Oriente.

E foi aqui, nesta DÁCIA, que a História tentou as primeiras sínteses entre o Oriente e o Ocidente: os Cimérios, vindos do Mar Cáspico, com os Vilanovianos, vindos da Itália; os Citas iranianos com os Celtas, etc.

Estas correntes e influências do Oriente e do Ocidente chocaram-se e cruzaram-se acima dos Geto-Dácios, que permaneciam onde tinham vivido tantos séculos, assimilando tribos após tribos. —

Já se pode ver, nesta atitude, uma prefiguração da história patética do povo romeno. Como os seus antepassados Geto-Dácios, o povo romeno assistiu, desde o seu nascimento, a uma série de invasões, bem mais selvagens do que as da proto-história, e a diversas influências contraditórias e mesmo, por vezes, hostis. — Mas o povo romeno mantém-se fiel e arreigado à terra, sem a abandonar, nas circunstâncias mais trágicas, suportando as influências e as invasões sem perder a sua substância étnica, o seu estilo, o seu teor de vida, a sua autêntica personalidade física e moral. —

DECEBAL REGELE NEMURIRII

*Ardea cetatea străbună...
S'în focul ei se zămislea aurora
Din nimbul unui amurg biruit...
Sub cetini, la portile duhului,*

*Părintele neamului
Cu sângele său străjuia libertatea...
O, sublim legământ
Cu dăinuirea eternă!...*

*Sfântă răscumpărare!...
In taină tu ti-ai învins biruinta
Ca să renasti din durerea ruinii tale,
Fiu al Carpatilor!...*

DOINA

E demult de când pe-aici
Urcau stolnici și vlădici,
Crai din cetina bătrână,
Bani cu buzduganu'n mână
Și domni aprigi de aramă
Cu baltagul sub dulamă.
Suiau vulturi rotitori
Către ei de prin vâltori,
Iar din muntele stâncos
Se rostogoleau în jos
Crisuri, Bistrite și Streiuri
Serpuind prin văi și cheiuri...
Din tărâm nestrăbătut
Cobora Menumorut.
Gelu, Glad și Seneslau
Pe câmpii se'nviforau
Și veneau din Bărăgane
Jii cu ochii de bulboane
În lumină să primească
Fruntea lor împărătească...
Venea umbră de dăbravă,
Limpezime de Moldavă
Și din margini de genune
Semn al ostilor străbune
Crestea capul de balaur
Peste holdele de aur...
Dar de-atunci lăsară anii
Colb pe cronici și cazanii
Că isbeliste amară
Se întense peste țară.
Pieri tulnicul pădurii,
Cu mistreții și bourii,
Amutiră Moldele,
Se uscară holdele
Iar sub bolta schiturilor
Floarea răsăriturilor,
Vadurile morilor
Chipul domnitorilor,
Toate umbre se făcură...
Lanul, laur și mălură,
Spicul, spin și pălămidă
Frunza, ghimpe și omidă!
Cine să se mai închine
La Cosmin și la Rovine
La Lipnic și Răsboeni,
Turda și Călugăreni?
Și urcând prin stânci cu trudă
Cine'n veac să mai audă
Bucium aspru din cetăți
Fulgerând singurătăți?
Cine ruga Sfintei Vineri,
Vrerea mugurilor tineri,
Și din zaristea uitată
Dunărea de altădată
S'o cuprindă, s'o răsfire

SARMIZEGETUZA

CETATE SACRĂ

Te revăd o! cetate cu mii de turnuri
nenumărată cetate a unui vis prea curat
măntorc, și în ruina orelor ce gravitează
chipul tău iar îl caut de neuitat
Memoria fidel păstrează grația ta nobilă
înscrisă 'n curba vânturilor și a cerului
desenu' aerian al rozelor cupole
sclipind în după-amieze imense de-asteptări și oriflame
O! te revăd cetate scumpă și nu mai regăsesc
a turnurilor tale 'nalte decât umbra
nenumărată umbră ce s'asterne moartă
pe goliciunea arsă a pământului de altădată
Mai caut în văzduhuri mistica 'năltime
a creștelului tău suprem către cer îndreptat:
Umbră căzută, mută, înconjurată
de zborul păsărilor crude, 'n cercuri, înopțat

ALEXANDRU BUSUIOCEANU

Peste pagini de psaltire
Și săntoarme iar sub soare
Vremea lui Ștefan cel Mare?
Codrule, Sfânt Voievod,
Prinde-mi sufletul în rod
Să-ti fiu ramură în vânt
Cu strămosii din pământ.
Să-ti fiu frunză, să-ti fiu floare
Să-ti fiu umbră pe cărare,
Viața mea să urce'n tine,
Boare noptilor senine
Și din gândul meu să sboare
Pajuri mari biruitoare!
Să duc spon de slovă dulce
Cronicarului Niculce,
Stihuri fără de pereche
Lui Costin și lui Ureche...
Să arăt peste trecut
Cum ursitele s'au vrut
Și cum pieptul nostru-a fost
Fără scut și adăpost!

Fă-mă, fă-mă iar haiduc,
Frunză reavănă de nuc,
Ca s'astept cu flinta'n mână
La răscrucea cu fântână
Și spre cetina domoală
Să dau chiot de răscoală!
Fă-mă jar, fă-mă vâlvoare,
Fă-mă răsmeriță mare...
Și de-o fi străpuns să cad,
Frunză vesnică de brad,
Căuta-m'or, căuta...
Boltilor din preajma ta...
Fluierul și naiurile,
Stâncile și plaiurile
Auzi-m'or, auzi...
Când voi trece'n prag de zi
Ca un sbor nebiruit
Fără zori și asfintit...
Sbor ducând ne'ntoarsă cale
Soarelui, Măriei Sale!

ION TOLESCU

DACII

Cavalerii antichității

Trăiau sub Cerul de lumină al Carpatilor. În cununa de munti ai DACIEI, trăiește de mii de ani, geniul creator al neamului nostru. —

Dobrogiia Pământ Străbun

În inima acestui colt de pământ, sunt îngropate comorile trecutului nostru. Aici, pe unde si-a săpat Dunărea drumul spre mare, apar primele începuturi de viață ale istoriei, vestigii și mărturii, cari se astern pentru vesnicie în străvechea cronică a Europei. —

Dobrogiia, este patria arheologiei noastre.

Sub Cerul Măcinilor Dobrogeni și-au căutat împlinirea dintru început și până astăzi, totii geografii, geologii, arheologii și istoricii noștri, scormonind pământul, ca să descopere taina vietii neamului carpatic.

În această lume dunăreană, cu bătrâne cetăți silistrene și mărete Capidave și-a săpat neamul nostru întru eternitate, destinul său Geto-Dac. —

De fiecare brazdă din acest pământ strămosesc, de fiecare piatră, de fiecare pom, s'a legat un basm, o amintire, o legendă, o crâncenă bătălie. —

Timpul, cu dalta lui măiastră, a scobit zi și noapte în coastele singuraticilor munti, vi-fornita tuturor năvălirilor păgâne. — Si de-atunci de demult, Doina răzletelor culmi, răsună ca un tulnic târziu peste margini de lume. —

"La Dobrodja est une citadelle", écrit un des meilleurs connaisseurs de cette province, l'archéologue V. Pârvan. —

"Sa haute plaine constitue, entre la Mer et le Danube, le fort de flanc de la plaine plus basse qui l'entrouvre à l'ouest et au Nord... Elle a été toujours un morceau appartenant au territoire du Nord, non pas, a celui du sud du Danube, comme il pourrait sembler si l'on considérait le cours de ce fleuve. Et ce fait a été remarqué par les anciens, qui l'ont appelée la Scythie mineure, par rapport à l'autre Scythie, la grande, qui s'étendait en Bessarabie et dans la Russie actuelle. —

D'ailleurs, depuis les temps les plus reculés, la Dobrodja a été habitée et passée par les Daces, comme elle devait être plus tard une possession des princes de la Valachie et ensuite des Roumains d'aujourd'hui" (La Dobrodja — Ponticus — 1939). —

Sub câte asupriri și legi nedrepte, n'a gemut acest ogor părintesc? Decâteori nesățiosii păgâni, nu i-au sfărmat trupul ostent în bucăți? —

Care străin oplosit la noi, nu s'a desmierdat în bogățiile acestei țări și nu s'a bucurat de liniste și libertate?

Aici, din clipa formării lor, străjuesc cei mai vechi munti ai Europei. Din pieptul lor de granit, s'a zidit cetatea de lumină a Carpatilor, ca să adăpostească fiinta neamului de toate năpăstuirile.

Hérodote, mentionne que les Gètes peuvent être considérés comme les autochtones de la "Dobrogiia". — Ils furent les premiers habitants de cette province.

Les recherches préhistoriques ont d'ailleurs de montré l'existence d'une civilisation gète très caractéristique et remontant jusqu'à l'époque néolithique. **L'expansion politique des Gètes.**

On sait, depuis quelques années, grâce à une inscription, des environs de l'an 200 avant J. C. trouvée à Histra, que cette ville, de même que les autres établissements grecs de la Dobrogiia", furent, à cette époque, l'objet d'attaques répétées de la part d'un chef thrace des Balkans nommé Zoltès. Histra ne peut échapper à cette situation, qui devenait de plus en plus difficile, q'en se mettant sous la protection de Rémoxos, un roi gète d'au delà du Danube".

(La Dobroudja à travers les siècles. Radu Vulpe).

După toate cercetările preistorice asupra acestui pământ transdanubian, rezultă că Dobrogiia a fost locuită încă din epoca paleolitică. Că cele două maluri ale Drunării, formează cheia de boltă a unității noastre etnice.

Că acest fluviu sacru, n'a fost nicicând granită despărțitoare între fiii aceluiaș neam ci dimpotrivă, ne-a fost unica axă spirituală a realității noastre nationale. —

CONSIDERATIONS GEOPOLITIQUES

"La Dobroudja constitue une articulation importante entre quatre grands compartiments géographiques. À l'ouest, il ya l'Europe danubienne avec tout la DACIE. Au Nord, dans la "Basarabia" meridionale, commence l'immense continent eurasiatique. À l'Est, par la Mer Noire, et au Sud, par les Balkans, la Dobrogiia se trouve en contact, de manières différentes, avec les influences conjuguées de l'Orient et de la Méditerranée. —

La Dobrogiia" est un pays de variations et des contrastes. — L'histoire de cette province est une de plus agitées qui soit et se caractérise par le perpétuel conflit entre les ambitions méridionales et la réaction carpato-danubienne.

(Radu Vulpe.)

Existenta istorică a Dobrogiei, s'a împlinit în raport de realitatea ei geografică. Toate căile de comunicație, toate drumurile cari serpuiesc pe sub culmile muntilor, pe malul apelor, duc spre Mare. Pe pământul Dobrogiei s'a format o retea de drumuri naturale, care a înlesnit încă din vechime circulația comercianților și miscările de populație.

"Tous ces chemins et ces courants, comme le montre le géographe Vintilă Mihăilescu, sont ceux des grands vallées de notre plaine:

La vallée de l'Arges, par laquelle, on peut arriver jusqu'à Balcic; la vallée de la Ialomita qui conduit vers

Constanta; les vallées du **Siret** et du **Prut** qui font la liaison entre la région moldave, le massif dobrogéen de **Tulcea** et la **Delta**.

Cette expansion s'est produite par un phénomène qui indique lui même la profonde liaison non seulement géographique mais aussi économique et vitale entre cette province et le territoire d'au-delà du Danube.

Depuis l'antiquité, la "Dobrogia" a été un territoire de transhumance des bergers roumains de la Valachie, de la Transilvanie et de la Moldavie.

Les chemins modernes de communication et de commerce suivent les mêmes voies tracées par la nature et fréquentées depuis des temps immémoriaux. —

Le pétrole, le blé, le bois sont dirigés de l'ouest et du Nord de la Dacie vers le port de Constanta, où aboutissent non seulement les lignes du commerce national mais aussi les grandes routes du trafic européen. —

CONSIDERATIUNI ISTORICE

Prezenta permanentă a elementului autohton pe pământul Dobrogiei, a făcut ca nici o putere străină din lume n'a fost în măsură să conteste dreptul, nostru istoric asupra acestei țări.

"Au XIV. siècle la "Dobrogia" fait partie intégrante de Valachie. Un document de 1387 montre que le prince Mircea s'intitulait "Seigneur des deux rives du Danube jusqu'à la grande Mer et dominateur de la Cité de Silistra.

En 1417, devant les attaques de l'Empire Ottoman, Mircea doit quitter Dobrogia. — Les Turcs en prennent possession. Au cours du XIV. e siècle, les roumains essayèrent plusieurs fois de reprendre cette province. Des sanglantes incursions eurent lieu. —

La guerre d'Indépendance de 1877 fait revenir à la mère patrie, la moitié de cette province danubienne.

Par la traité de 1913 signé à Bucaresti, l'autre moitié vient prendre sa place dans la Grande Roumanie. En 1940, par un acte de violence inadmissible, la Roumanie est obligée de céder à la Bulgarie le **Quadrilatère** (les départements de **Durostor** et **Caliacra**.

Cette cession n'a jamais été acceptée par le peuple roumain. Il attend qu'un jour justice soit faite pour la Dobrogia roumaine.

(DACIA — Abril 1947 — Rio de Janeiro).

Prin pozitia sa geografică, tara noastră se găseste la răscrucea celor două expansiuni mari: Rusia si Germania. —

Rusia, a pândit mereu acelas obiectiv, lătrirea imperialismului său asupra pământului nostru, pentru a dispune liber de gurile Dunării si de Mare. —

Oridecâteori, a izbucnit conflictul între aceste două puteri, tara noastră a fost trecută pe sub furcile celei mai groaznice umilinti.

Libertatea vietii noastre, a fost cântărită in functie de libertatea marilor puteri, cari sub pretext că apără pacea si ordinea in lume, ne-au sacrificat intotdeauna.

Spiritul de feroce egoism, de revoltătoare nedreptate istorică, in care au fost concepute si redactate toate dispozitiunile tratatelor si hotărârile conferintelor internationale, cu privire la soarta neamului nostru, vor rămâne de pomină in istoria diplomatiei.

"Notre pays, est de tous les États de Balkans, celui qui se rapproche le plus de l'Occident et de sa civilisation, et naturellement le plus réfractaire aux entraînement des races slaves qui l'entourent. Ce noble et vaillant pays, dont l'Europe occidentale connaît mal l'histoire, a donné de sa vitalité des preuves qui ne permettent pas de douter des énergies qui lui sont propres. —

(Histoire d'une frontière-par le prince G. Bibescu. Paris 1883). —

Pentru toate timpurile câte au fost si câte vor mai veni, tu pământ sacru vei rămâne altarul cel străvechi al spiritualității noastre, crescut la răscruce de veac. — La umbra Măcinilor tăi, i-a fost drag si Dunării să-si strângă toate izvoarele, întru duh si împlinire si să-si culce fruntea bătuită de viscole si nedreptăți, la sânul sbuciumatei tale Mări. —

Copiii tăi sunt astăzi sburătăciți prin lume, iar cei rămasi acasă zac in neagră robie.

Unde-i, Făt-Frumosul, care să-ti mai frângă odată cătusele? Unde-i inima care să-ti simtă amarul? Unde-i fluerul in care să-ti versi toată durerea sufletului tău?

Un'si-o fi găsit sfârșitul, dascălul Costache Petrescu, haiducul cu chip de musatin, care-si ascundea sub tundra-i săracă, gându-i aspru de răzmeriti?

Pământule drag, ridică-ti fruntea însângerată de sub restristi, căci nu e departe ziua eliberării tale. Lăcustele, care îți sug astăzi sângele, vor pieri în focul ce va cădea peste capul lor. Vor dispărea, cum dispar nourii de peste mândrele tale grădini si cuvântul tău de dreptate va răsuna din nou într'o nouă cruciadă, cum a răsunit pe vremuri sub sceptrul împărătesc a lui Mircea cel Bătrân.

DUMITRU MĂRGINEANU

"Biruinta e floarea
care creste numai
in tara jertfei până
la moarte".

Vasile Pârvan

Basarabia Terra di Dolore

Grande quanto la Svizzera, circoscritta alla perfezione dal corso dei fiumi Prut e Dniester e dal Mar Nero, la fascia di territorio che si trova racchiusa fra queste acque viene chiamata *Basarabia*. I caratteri della natura del territorio di questa regione non sono affatto diversi da quelli della Moldavia. Il Prut, ch'è la linea di delimitazione teorica o regionale fra la Moldavia e la Basarabia, non è mai stato una frontiera naturale fra la Romania e la Russia. Esso è stato preso a prestito, e non certo in buona fede, dalla politica, per creare una frontiera artificiosa che fino al 1812 non era esistita mai che nel 1918 scomparve di nuovo, per tornare nel 1940 a segnare il calvario delle genti di Basarabia.

La popolazione di antica DACIA sta oggi prigioniera dello slavismo moscovita. *Frammisti al popolo ucraino, ch'è la vittima ancora sanguinante dell'imperialismo russo, vivono anche 700 mila "Moldavi"*.

Questi Moldavi d'oltre Dniester si riconoscevano facilmente dallo stile della loro casa, dalla particolare maniera di coltivare la terra e dalla loro parlata.

Basarabia, l'artificio politico. Anche nei tempi più remoti il Prut non fu mai considerato come linea di demarcazione del mondo slavo orientale da quello daco. Furano le lotte russo-turche, la minaccia delo imperialismo absburgico e l'espansionismo zarista nonché la debolezza dei Principati romeni fatti segno ad attacchi da tutte le parti, a contribuire alla perdita temporanea della regione che fu poi chiamata "Basarabia".

Sotto il nome di "Basarabia" dal XIII secolo fino al 1812 si comprendeva soltanto la parte meridionale della regione che era stata tolta ai moldavi dei Principi Basarab che allora dominavano in Valachia mentre la parte settentrionale rimase sempre al Principato moldavo.

Più tarde Stefano il Grande rifece l'unione del Principato moldavo togliendo ai Basarab la fascia di territorio compresa fra il Danubio ed il Mar Nero.

Un fervente panslavista il scrittore russo Durnow conclude: "Il popolo moldavo della Basarabia, grazie alla forzata russificazione, è stato trasformato in una orda di schiavi muti ed ignoranti. A questo popolo è stato proibito di apprendere la lingua materna nelle scuole e gli è stato financo proibito di pregare Iddio nell'idioma dei suoi sacerdoti. Centinaia di migliaia di ettari del suo terreno sono state divise fra i coloni russi, bulgari e tedeschi ecio' allo scopo di costringere il popolo ad abbandonare la terra molto fertile della Basarabia. Nel 1908, oltre 855 famiglie rurali moldave furono obbligate a trasferirsi in Silveria per colonizzare quelle zone glaciali. Poveri uomini!"

(FRANCO TRANDAFILO)

Rândurile de creștet din această pagină, apartin domnului Franco Trandafilo, care din dragoste pentru tara noastră, închină Basarabei, o lucrare de mare pret pentru noi.

Istoria noastră e străbătută de dușmănia de moarte, pe care ne-o poartă de secole Rusia panslavistă.

Poporul rus, e un adevărat blestem pe capul neamului nostru si un pericol permanent pentru garanția păcii mondiale. Construcția lui biologică, i-a dat instinctul barbar al invaziei. Disprețul pentru pământul si libertatea altor neamuri. Niciând acest popor sălbatic nu se poate încadra în ordinea vieții europene.

Această gloată de semintii asiatice, nu are forme nici limite. Această lume barbară, nu poate fi stăpânită decât prin teroare. Pentru ilustrarea acestor rânduri reproducem din articolul "Basarabia 1940-1950"

publicat de Dl Pamfil Seicaru în "Chemarea" Anul 2 N.º 17-18, *manifestul Domnitorului Cuza Către Basarabeni, cu ocazia reîntrării celor trei județe din sudul Basarabiei recunoscute prin congresul din Paris 1856, în comunitatea de viață a neamului nostru.*

"LOCUITORI DIN BASARABIA"

"Venim printre voi ca Domn si ca părinte ca să vă aducem bucurie si vindicarea rănilor de care ati pățimit până acum. Din ziua în care partea Basarabiei locuită de voi s'a alipit de vechea ei tulpină, ea s'a împărțit de toate băntuirile si nevoile ce de multi ani au năvălit această tară a Moldovei, atât de bună si frumoasă.

Însă si pentru voi ca si pentru toti, va răsări, în curând ziua dreptății, după multiplele nedreptăți, peste care ati avut a vă plânge. Noi dorim ca să priviti sosirea noastră în mijlocul vostru, ca un semn de pace si de mângâiere; dorim ca să uitati cele trecute, să închideti urechea la glasul patimilor rele, si să fiti nestămutați în credintele voastre către guvern si de jubire către tara Moldovei. Patria noastră a intrat pe o cale de îmbunătățiri cari se vor revărsa asupra tuturor fiilor ei, fără osebire. Nu trebuie însă a pierde din vedere că bunurile greu se adună si că numai prin înțelepciune si răbdare vom putea dobândi îndeplinirea dorintelor noastre.

Linistească-se dar inimile voastre de orice griji si îndoeli, căci noi ne ocupăm de soarta voastră, ca un părinte binevoitor. Dumnezeu si natia ne-au înălțat pe Tron pentru a da dreptate celui ce o are, pentru a înfrâna pe cei răi si, pentru a îmbrățișa pe cei buni.

ALEXANDRU ION CUZA

(Ultimul Domnitor Pământean.)

V. ALEXANDRI

Ministrul Treburilor Străine

Pământule Basarabean. Pe tine te-a zidit Providența în calea tuturor vifornitelor barbare. Drama pe care o porti tu în suflet, n'a trăit-o nimeni pe lume.

Lăcomia căpăună a Muscalului, s'a isbit, întâi de zidul tău de neînfrânt. Ura sălbatecă si setea de ucidere si-a potolit-o, muscând întâi din trupul tău însângerat. Armele credinței tale strămoșesti, pe care le-ai încins la începutul omenirii, poartă-le cu aceiași bărbăție până la sfârșitul veacului: Te-ai gătit cu ele de luptă înfricosată, contra tuturor miseilor, contra balaurilor roșii, contra pornirilor luciferice ale spânilor si vânzătorilor de neam. Stindardul biruințelor tale, a strălucit la Rovine, Baia, Lîpnic, Cetatea Albă, Codrul Cosminului, Războieni Valea Albă, Roscani, Turda, Călugăremi, Plevna, Mărăști, Mărăsești, Oituz, Coti Dalnic, Odessa, Sevastopol, Feodosia, Kuban, Caucaz, Crasnodar, Moldovanskaia, Cotul-Donului, Stalingrad.

Astăzi, lupta ta supraomenească, e lupta cu stepa cea fără hotare si fără Dumnezeu. Peste colinile tale de aur, veghează aceiași spadă încercată în bătălii, pe care au purtat-o pe rând toti regii Daciei, Bogdănestii, Basarabii si Musatinii.

Credem cu toată fiinta noastră în ziua cea mare când lanturile robiei tale de veacuri vor cădea la pământ. Credem în dreptatea cea de peste noi, care va sancționa fără îndurare pe toti uzurpătorii tăi. Credem în sacrificiile cutremurătoare, pe care le-a dat Tara noastră în războiul antibolșevic.

Din sutele de mii de morminte, în care au intrat de vii cei mai buni fii ai neamului nostru, va răsări încurând libertatea ta adevărată.

TOMA JALBĂ

SARMIZEGETUSA

DANS LA TOPONYMIE DACO-ROMAINE

PROF. UNIV. VICTOR BUESCU

Le problème posé par l'ancienne capitale de la Dacie revêt essentiellement un triple aspect: archéologique, linguistique et proprement toponymique. Dans ce qui suit, nous nous proposons de faire le point de la question en vue de nouvelles recherches, tout en marquant notre position par rapport aux théories émises.

La question archéologique, d'abord: quelle est la localisation de la capitale dace (ou, plus exactement, de la principale citadelle de Décébal, car il serait peut-être prétentieux de parler d'une capitale)? On sait que Mommsen, en publiant les inscriptions ayant trait à Sarmizegetusa², a le premier mis en doute l'identification pure et simple de Sarmizegetusa la dace avec son homonyme de l'époque romaine. Depuis lors, les fouilles entreprises dans la région ont permis à l'archéologie d'affirmer, d'abord de manière réticente³, ensuite catégoriquement, que l'emplacement de la cité romaine est l'actuelle Grăditea Hategului, alors que celui de la résidence de Décébal — τὰ βασιλεια Δεκεβάλου — est à chercher dans le groupe des citadelles daces des monts d'Orăstie, parmi lesquelles celle de Grăditea Muncelului (Hunedoara) est la plus indiquée. Une trentaine de kilomètres séparerait par conséquent les deux Sarmizegetusa.

Cette confusion est ancienne, elle se trouve déjà chez Dion Cassius, qui d'un côté¹ affirme qu'une garnison romaine aurait été laissée à Sarmizegetusa dès la fin de la première campagne (close par la paix de 102 ap. J. C.), et de l'autre² que la capitale de Décébal n'a été occupée — et détruite — qu'à la fin de la seconde campagne, en 106. Confusion explicable si l'on admet que l'historien entend par Sarmizegetusa non pas le βασιλειον de Décébal, mais la Colonia Dacica fondée par Trajan, où l'on n'a trouvé nulle trace pré-romaine de quelque importance. Qu'elle a été fondée par Trajan, une inscription trouvée *in situ* le dit expressément: *Sic auctoritate Imperatoris Caesaris diui Neruae filii Traiani Augusti condita colonia Dacica* (C. I. L. III, 1443). Jusqu'à 118, elle s'appela "Colonia Ulpia Traiana Augusta Dacica", pour recevoir bientôt l'épithète de "Sarmizegetusa", devenue par la suite l'appellatif courant de la nouvelle capitale, qui au IIIe siècle devait recevoir le surnom de "metropolis"³. Contrairement à ce que d'aucuns pensent, nous ne voyons pas là un "titre pompeux"⁴, mais bien une épithète correspondant à la situation réelle: car les inscriptions de Sarmizegetusa (de même que celles d'Apulum, la seconde ville importante de la "Dacia Felix") révèlent une intense et luxueuse⁵ vie citadine en ce centre spirituel et religieux de la nouvelle province romaine durant les 165 années de domination officielle. L'ordo Augustalium y résidait, par exemple, dans un palais qui est "l'édifice le plus grandiose des cités provinciales et qui constitue en même temps un exemplaire unique dans la catégorie de ces constructions dans tout l'Empire"⁶. Et les fouilles récentes ont révélé que, même après l'abandon officiel de la Dacie par Aurélien, en 271, les constructions et le forum ont continué d'exister⁷, prolongeant ainsi l'existence de l'ancienne métropole daco-romaine au nom thraco-gète.

Ce nom — et avec ceci nous passons au second

aspect, linguistique, de la question — a fait l'objet de nombreuses hypothèses étymologiques, dont le Maître à nous tous, le Temps, n'a daigné en retenir aucune. La raison majeure en est l'exiguité du matériel linguistique qui peut être considéré thrace, matériel constitué pour la plupart de noms de personnes ou de lieux, et transmis d'une façon approximative par le truchement de l'alphabet grec. Passons en revue les conjectures plus intéressantes¹:

J. Grimm² et B. G. Niebuhr³ estimaient que Sarmizegetusa est un composé du nom des Sarmates et de celui des Gètes, ce qui les amenait à supposer même une alliance entre les deux peuples. Mais cette hypothèse sarmate était fondamentalement erronée du point de vue chronologique, car les seuls Iraniens en Transylvanie avant Trajan sont les Scythes, vu que les Sarmates ne s'y infiltreront que beaucoup plus tard⁴.

D'après I. G. Guno¹, Sarmizegetusa signifierait proprement "la ville des Sarmates" ce pourquoi il forge une variante *Sarmate-getusa provenant à son tour d'un supposé *Sarmate-getaisa, qu'il comparait à Τυραγέται Tyragetae "habitants de la ville de Tyras", où le suffixe -gi (ou -ga) + et signifie "habitant". Mais c'est là bâtir hypothèse sur hypothèse, car d'abord *Sarmize-n'est pas Sarmate-, et ensuite -γητωση (-getusa) n'est pas -γέται. Néanmoins, cette hypothèse a été reprise par A. Edelsbacher ("Sarmize-gethu-sa")² et plus tard par G. Schütte³, qui comparait Sarmizegetusa à Sargetias, le ruisseau des alentours, dont il découpait le nom en Sar (mati) + Getias! Ce qui se heurte à la même objection chronologique invoquée plus haut. — Le même Schütte considérait (*ibid.* p. 84) Germisara comme une variante de Sarmizegetusa, fantaisie relevée par Pârvan⁴.

A ces toponymes sarmates, W. Tomaschek allait opposer une étymologie thrace⁵, s'aidant à la fois des langues sanscrite et arménienne: pour Sarmi-(Zermi-), il partait de l'arménien zarmi(i) "familia, suboles" (cf. skr. *harmyā* ("Herd, Haus, Famille")); quant au second élément — ζέγετε, Tomaschek le liait au skr. *gá-gat* "beweglich, lebendig, belebte Welt, Menschheit", ce qui fait que Sarmizegetusa lui donnait un sens approximatif de "Haus der (getischen) Nation". Pârvan allait dire, en 1926, que la conjecture de Tomaschek, bien que la seule explication sérieuse jusqu'alors, n'était ni complète, ni exacte: elle ignorait la finale -sa, et reposait sur un procédé "trop subtil et abstrait du point de vue des réalités populaires, qui n'ont pas trop l'habitude de faire de l'étymologie"⁶.

Rejetant les étyma sarmate et thrace précités, Pârvan en proposa un autre, également thraco-gète, mais, disait-il, "plus réaliste que celui de Tomaschek"¹. Prenant pour base la forme Zermiegete² par laquelle une pauvre famille dace de Rome invoque son pays lointain, Pârvan s'applique à l'analyser et à en identifier la première partie Zermi- (ou Zarmi-) avec l'élément onomastique thrace Ζάρμος ou Ζέρμος; deuxièmement, il retrouve l'élément -ege- (ou -aige-) en Egeta (complété par le suffixe -ta, comme en Drobeta); enfin, dans la terminaison -sa le savant roumain voyait justement un suffixe du type *Ερμι-σ-σα.

Τῶρι-σ-σα; par conséquent, *-egetu-sa*, par conséquent "*Egetusa de Zermos* (ou *Zarmos*)", cité fondée par un hypothétique roi dace *Zarmos*. — Plusieurs objections s'opposent à la conjecture de Pârvan: d'abord, elle n'explique pas le *z* (ou *s*) qui fait la liaison entre les deux éléments *Zarmi* et *egetusa* (et qui, d'après Pârvan, ne serait qu'un "s ou z euphonique entre deux voyelles"); ensuite, l'hypothèse repose sur une forme épigraphique tardive (moitié du IIIe s. ap. J. C.) et, qui plus est, sans autre exemple; ensuite, elle suppose un anthroponyme *Zarmos* (ou *Sarmos*), — sans parler de certaines autres objections d'ordre purement épigraphique relevées par Daicoviciu³. Aussi concluons-nous avec I. Russu⁴: "Cette étymologie, sans être beaucoup plus réaliste et plus acceptable que celle de Tomaschek, ne tient pas compte, en outre, de l'élément phonétique initial."

Laissant de côté une suggestion avancée par le regretté thracologue Mateescu⁵, passons au dernier étymon en date, proposé en 1936 par I. I. Russu⁶, qui devait s'attirer le suffrage de qualité de G. Devoto⁷, malgré les objections, selon nous, dirimantes, formulées par Daicoviciu¹. Conjecture également thraco-gète mais "n'ayant aucun rapport ni avec les Sarmates, ni avec les Gètes"², et qui distingue deux éléments radicaux: *Sarmi*+*zege*, suivis de deux suffixes: *tu*+*sa*. Dans *Zermi-* (*Zarmi-*, *Sarmi-*), l'auteur reconnaît le toponyme thrace *germo-* de Γερμιζερα, *Germisara*, dérivé de l'i.-e. **guher-* "chaud" (gr. Θερμός, lat. *formus*, etc.), après le passage de *g* à *z* (conséquemment à la perte de la labialisation et de l'aspiration) avant la voyelle palatale (*germi*->*zermi*-), phénomène commun en thrace, albanais, slave, arménien. Le second élément *-zege-* serait fondé sur l'i.-e. **dheigh* "mur" (gr. τεῖχος, etc.), avec l'assibilation de la dentale médiane devant la voyelle palatale, par un intermédiaire **dieg*->*zeg*; la forme primitive de *Sarmizegetusa* serait par conséquent **Germidege-*, devenue **Zermidege-*, et complétée par les suffixes *-tu-* et *-sa*, le tout signifiant "la cité d'auprès des thermes", de même que *Germizera* de la même région signifie, en thrace, "eau chaude", "thermes".

Deux années plus tard, G. Devoto devait accepter cette étymologie comme une explication "persuasive et concrète" ("ad castrum Fontis calidae", "an der Warmbadburg"), pour en inférer une série d'éclaircissements sur l'indo-européanisation de la région balcano-danubienne. Et pourtant les objections de Daicoviciu, auxquelles Devoto ne fait aucune allusion, sont de poids et peuvent se résumer ainsi:

1.º Russu part de la graphie avec *Z* initial, la seule qui pourrait justifier la forme primitive thrace *germo-* (i.-e. **guher-*) "chaud", d'après l'analogie *Germizera-Zermizerga*. Or, il y a là une erreur de méthode, qui fait prendre comme point de départ une corruptèle vu que la forme unique et constante attestée par les nombreuses inscriptions de Dacie (et d'Illyricum) est *Sarm-*; deux seules inscriptions débuteraient par *Z*, mais, ayant disparu, leur lecture n'a pu être contrôlée par Mommsen ou par un autre spécialiste;

2.º A l'étymon *Zermi*-<*germo*-<i.-e. **guher-* "chaud" s'oppose aussi le manque complet, dans les quelques cent inscriptions mentionnant *Sarmizegetusa*, d'une variante **Germi-*, bien que le *g* pour *s* soit attesté dans le doublet *Germisara-Zermizerga*; dans tout le trésor lexical thraco-gète on ne trouve d'autre exemple de *G*>*Z*>*S* initial, provenant d'un *gu-*. D'autre part, ces deux derniers toponymes n'apparaissent jamais avec un *S* initial;

3.º La notion de "chaud" impliquée par cette étymologie s'oppose à l'identification très probable de

Sarmizegetusa avec Grăditea Muncelului des monts Hunedoara, où il n'y a aucune trace de source thermale; ce qui amène Russu à remettre gratuitement en discussion (p. 175, n. 1) tout le problème des identifications des cités daces;

4.º L'i.-e. **dheigh-*, dont Russu fait dériver le second élément *-zege-*, a donné en thrace διζος, διζα, et non *zege*. Il y a une contradiction flagrante chez Russu, lorsqu'il laisse entendre que l'assibilation de la palatale — caractéristique de la langue thrace *satam* — n'est pas valable pour le cas de **dheigh-*, car la langue dace ne serait pas *satam*, alors que la loi phonétique (thrace aussi) de l'assibilation de la dentale médiane devant une voyelle palatale s'applique, cette fois-ci, à la langue dace également;

5.º L'accumulation des deux suffixes *-tu-* et *-sa* serait un ἀπαξ difficile à expliquer; *-tu-* ferait plutôt partie d'un élément du nom, comme *-zeget(u)*.

Autant de raisons pour ne pas suivre ni Russu dans sa conjecture, ni Devoto dans ses considérations bâties sur une hypothèse qui, avec les paroles de Daicoviciu, "ne nous paraît pas plus convaincante que toutes celles proposées jusqu'à ce jour". Force nous est donc de conclure par un prudent *non liquet*: ce vieux problème de toponymie daco-gète demeure irrésolu et peut-être, dans l'état actuel de nos connaissances, insoluble.

Et pourtant, de toutes ces hypothèses tour à tour énoncées et réfutées, une certitude s'impose avec nécessité, depuis Tomaschek: le caractère thrace du toponyme *Sarmizegetusa*. Constater que, loin d'être le seul en Dacie, il fait partie de tout un système, c'est élargir le problème et aborder sommairement le troisième et dernier aspect de la question, à savoir le très important chapitre de la toponymie pré-romaine en Roumanie. Dans ce qui suit, nous ferons surtout appel aux *Getica* (pp. 220-289) de V. Pârvan, qui s'y est essayé de reconstituer la carte de l'Europe Centrale à l'époque géto-scythique, à l'aide de la toponymie conservée chez les auteurs anciens et en premier lieu chez Ptolémée.

Le caractère de la toponymie dace est, linguistiquement parlant, thrace; l'élément gète dans les Carpathes s'y révèle ancien et intense, et les recherches ont prouvé que les Daco-Gètes, Thraces septentrionaux, ont habité la Dacie depuis l'âge de bronze (op. cit., p. 730). Lorsque les Iraniens ont commencé à s'infiltrer dans la Dacie (les Scythes d'abord, au VIIe s. av. J. C.; les Sarmates, à partir du Ier s. av. J. C.; les Alains enfin, à l'époque des grandes migrations germano-slaves et mongolo-touraniennes), les Thraces étaient depuis longtemps en Dacie. Les quelques vestiges de toponymie scythe (*Saci-dava*, *Zargi-dava*, *Napu-ca*, *Palo-da Sargetias*, *Abie-ta*, etc.) sont précieux en ceci qu'ils révèlent, par leur forme thrace, la présence des Gètes en Dacie comme population autochtone, qui imprime son sceau aux noms de localités imposés par les envahisseurs. Alors que, si les Thraco-Gètes étaient venus après les Scythes, les toponymes iraniens auraient eu des formes scythes, comme en Russie méridionale. A part ces noms de localités, la domination scythe d'au moins deux siècles sur la Dacie a laissé des vestiges sensibles, comme les noms des tribus *Sacae*, *Sargatti*, *Napaei*, *Palaei*, et même les noms des *Daces* et des *Gètes*, qu'ils ont laissés en héritage aux Thraces dominés, parmi lesquels ils se sont fondus au IVe ou IIIe siècles. Ajoutons aussi deux toponymes fluviaux: [A]*sampaeus* "voie pure" et *Calabaeus* "eau noire", identifiés par Pârvan dans la région de Histria¹. Malgré ces infiltrations iraniennes, la toponymie de la Dacie est restée d'une grande pureté thrace jusque tard à l'époque de la conquête de Trajan; la toponymie rurale, surtout, est riche de formes thraces à

résonnance indo-européenne: *Deusara* "l'Eau des dieux", *Sclaieta* "l'Antre", *Resculum* "la Richarde", *Brucla* "le Détroit", *Berzovia* "le Village des bouleaux", *Dro-beta* "le Rocher fendu", *Acmonia* "la Pierreuse", *Argidava* "la Cité Blanche", *Aizizis* "la Chevrete", *Germisara* "Eaux Chaudes", *Triphulum* "Trois Rochers", "Trois Montagnes", etc. Les Gètes s'étant installés dans le plateau transylvain, il est naturel que la toponymie thraco-gète du type *Sarmizegetusa* soit le mieux représentée en Transylvanie; néanmoins, même la toponymie d'une province plus éloignée, comme la Moldavie, est par excellence gétique: *Tyras*, *Harpis*, *Zargidava*, *Tamasidava*, *Piroboridava*, ou encore *Tirepsum*, *Icina*, *Capora*, *Sturum*, etc. Notons encore parmi les toponymes daces d'origine thraco-gète: *Porolissum*, *Arcobadara*, *Patridava*, *Carsidava*, *Patavissa*, *Sangidava*, *Outidava*, *Marcodava*, *Ziridava*, *Apoulon*, *Germizera*, *Comidava*, *Zousidava*, *Paloda*, *Zourobara*, *Tibiscon*, *Dierna*, *Arcinna*, *Amoutrion*, *Burticum*, *Cersie*, *Blandiana*, *Rusidava*, *Burridava*, *Cedonia*, etc. Au nombre des "villes" de la Dacie conservées chez Ptolémée (une quarantaine, *Sarmizegetusa* y comprise), viennent s'ajouter une vingtaine fournies par les itinéraires et les inscriptions, de même que le nombre des villages daces, qui a dû être énorme, à en juger d'après les *tabulae ceratae* de la région d'Alburnus.

Mais si la toponymie de la Dacie est en général d'aspect thrace, il est tout aussi sûr qu'elle n'était que très faiblement romaine à l'invasion des Slaves, au Ve s. ap. J. C. Envahissant la Dacie, ils y ont trouvé une toponymie en majorité thrace et seulement sporadiquement romaine, car les Romains avaient eux-mêmes adopté les noms thraces. Il faut bien souligner cet axiome, si l'on ne veut attribuer aux Slaves des toponymes non-romains qui n'ont rien à voir avec les intrus, étant tout simplement des noms gètes. Avec Popa-Lisseanu¹, nous croyons qu'en fait de toponymie roumaine on a attribué trop d'explications au compte des langues slaves, faut d'études approfondies. A. Sacerdoteanu, pour démontrer la continuité de la vie romaine en Dacie, a invoqué² de nombreux toponymes roumains actuels d'origine thraco-géto-dace, comme *Bârza*, *Bârzava*, *Cerna*, *Cris*, *Deva*, *Dunărea*, *Tâmpa*, etc. D'autre part, Pârvan, a démontré³ que des toponymes fluviaux comme *Buzeau* et *Arges* sont purement thraces et nous ont été transmis sans aucun intermédiaire slave, de même que *Prut* et *Siret*, d'origine iranienne, accusent une prononciation thrace. La langue roumaine a conservé jusqu'à nos jours des éléments daces et thraces sans aucun intermédiaire slave, "ils supposent une présence ininterrompue de l'élément autochtone (dace), dans nos pays; employés avant l'arrivée des Romains, sauvés à travers la romanisation, absolument étrangers à toute influence slave, ces témoins de la merveilleuse résistance de l'ancienne race à tout déracinement ajoutent des détails tout-à-fait caractéristiques à l'histoire des origines de notre nation et de notre civilisation³."

Tels sont, du point de vue de l'histoire du peuple roumain, les enseignements qui semblent se dégager du problème de la toponymie pré-romaine en Dacie, suscité par sa capitale *Sarmizegetusa* au nom encore mystérieux.

Lisbonne.

1 Mémoire présenté au "Congrès International de Toponymie et d'Anthroponymie" de Bruxelles, le 18 juillet 1949.

2 C. I. L., III, 1417-1546, 1629, 6209-6271; cf. *ibid.*, p. 228.

3 C. Daicoviciu, *Anuarul Inst. St. Clasice* (Cluj), II (1933-35), p. 180.

4 *Id.*, *La Transilvania nell'Antichità* (Bucarest, 1943), p. 110, n. 2.

1 Dion Cassius, LXVIII, 9, 7.

2 *Id.*, LXVIII, 14, 3.

3 N. Iorga, *Histoire des Roumains et de la Romanité orientale*, 1, 2 (Bucarest, 1937), p. 245. — C. Daicoviciu, *op. cit.*, p. 110, n. 2, et la bibliographie.

4 "... pomposo titolo": C. Daicoviciu, *ibid.*

5 *Id.*, *op. cit.*, p. 114 et n. 1. — N. Iorga, *op. cit.*, p. 245-247.

6 C. Daicoviciu, *op. cit.*, p. 123, n. 1.

7 *Id.*, *op. cit.*, p. 200.

1 Voy. N. Iorga, *op. cit.*, p. 244, n. 1. — I. I. Russu, *Sarmizegetusa*, "Anuarul Inst. St. Cl.", II (1933-1935), p. 169-70 (tirage à part, p. 3-4). — G. G. Mateescu, *I Traci nelle epigrafi di Roma*, "Ephemeris Dacaromana", I (1923), p. 122, n. 3. — Il va sans dire que I. Russu (*op. cit.*, p. 170, n. 4) a eu raison de laisser de côté des étymologies fantaisistes comme celle de Tomaschek (*Les restes de la langue dace*, "Museum", Louvain, 1883, p. 19); skr. *sarmya* "palais" + *zeget* ou *jagat* — *jigat* (*gā-) "mouvant" + *usa*, *asa* "brillant", ce qui ferait de *Sarmizegetusa* un "palais qui répand sa lumière sur les mouvantes"... — On bien celle de N. Densusianu (*Dacia preistorică* (Bucuresti, Göbl, 1913), p. 1018: *Sarmis* = *Armis* (*Hermes*) + ἡγήτωρ ou ἡγήτωρ "chef des peuples, ou des armées", -*usa* étant un suffixe toponymique grec ou pélasge, le tout arrivant à signifier "cour (ou "résidence") de (S)Armis egetes (= de Sarmis, le chef)". — Cf., pour d'autres tentatives similaires, Gr. Tocilescu, *Dacia înainte de Romani*, (Bucuresti, Acad. Rom., 1880), p. 607. — Pour l'étymologie, voy. aussi I. Bogdan, *Sarmizegetusa*, p. 44 et suiv. — Rappelons, enfin, l'interprétation *Sarmizegetusa* = "cité aux tours", présentée par G. Giuglea au "Musée de la Langue Roumaine" de l'Université de Cluj, dans une communication restée inédite et dont il n'est fait qu'une brève mention dans la "Dacoromania" V (1927-1928), p. 898.

2 J. Grimm, *Geschichte der deutschen Sprache*³, I, p. 141.

3 B. G. Niebuhr, *Vorträge über alte Geschichte*, III (Berlin, Reimer, 1851), p. 159, 301.

4 Voy. V. Pârvan, *Getica* (Bucuresti, Acad. Rom., 1926), p. 263.

1 I. G. Cuno, *Forschungen im Gebiete der alten Völkerkunde*, I, *Die Skythen* (Berlin, Borntraeger, 1871), p. 235-236.

2 A. Edelsbacher, "Archeologiai Ertesitő", XIV (1880), p. 97-98.

3 G. Schütte, *Ptolemy's maps of northern Europe* (Copenhague, 1917), p. 84, 93, 102.

4 V. Pârvan, *Getica*, p. 248.

5 W. Tomaschek, *Die alten Thraker*, II, 2 (Wien, 1894, p. 77).

6 V. Pârvan, *Getica*, p. 263.

1 *Id.*, *ibid.*

2 Attestée par le C. I. L., VI, 3236.

3 C. Daicoviciu, *Observatii cu privire la noua etimologie a Sarmizegetusei*, "Anuarul Inst. St. Cl.", II (1933-1935), p. 177.

4 I. I. Russu, *op. cit.*, p. 170 (= 4).

5 G. G. Mateescu, *op. cit.* (*supra*, p. 5, n. I), p. 122, n. 3, pour le premier élément de la variante épigraphique *Zermizegetusa* compare Ζερμι-ζίγρα etc., et pour le second, Ζιγέθης.

6 Voy. *supra*, p. 5, n. 1.

7 G. Devoto, *Intorno al concetto di tracio*, "Revue des Etudes Indo-Européennes" (Cernăuți), I (1938), p. 475-480 (= tirage à part, p. 1-6).

1 Voy. *supra*, p. 7, n. 3.

2 I. Russu, *op. cit.*, p. 171 (= 5). Spécification inutile pour Iorga qui, en rejetant (*op. cit.*, p. 244, n. 1) l'hypothèse Russu, attribue à cet auteur l'acception de "la ville des Sarmates"!.

1 V. Pârvan, *Consideratiuni asupra unor nume de răuri daco-scitice*, Bucuresti, 1923, p. 3-4 (Mem. Acad. Rom., Sectia Ist., III, 1, 1).

1 G. Popa-Lisseanu, *Românii în izvoarele istorice medievale* (Bucuresti, Bucovina, 1939), p. 48 n. 1.

1 A. Sacerdoteanu, *Mots et toponymie daco-roumains* (dans *Considérations sur l'histoire des Roumains au Moyen Age*, Paris, Gamber, 1929), p. 92-113 (Toponymie: p. 100-115).

2 V. Pârvan, *Consideratiuni...*, p. 11-16.

3 *Id.*, *ibid.*, p. 31.

FĂT FRUMOS

Unde-a plecat, călare, Făt-Frumos,
De nu se mai zăreste nicăierea,
Oricât si-ar pune soarele puterea,
Oricât ar scobori luna de jos?

Muntii pustii, cu piscurile cată
Măhniti, din cer, în valea de granit,
Ca să-l mai vadă, cel puțin odată,
Viu dacă-i viu sau mort, de-o fi murit.

Cântecul lui, de care tara toată
Era învăluită ca'ntr'un vis,
De sta si ochiul soimilor închis
În ascultare, s'a oprit de-odată.

S'a rupt din cordrii, s'a pierdut din ses
Si, goală ca de suflet, tristă, tara
Nu mai găseste parcă'nteles.

Fluerul lui cântă'n cingătoare
Si zeci de sate albe fermecate,
Cu sute de feciori si de fecioare,
Îl ascultau doinind pe la'noptate.

Se desteptau cu doina lui, în zori,
Se'ndrăgosteau la cântecele sale
Si se simteau logodnicii usori
Si mai frumosi, călcând în iarba moale.

Împrietenit cu cerbii si mistretii
Si nins de fluturi jucători în cete,
Jivinele-l priveau ca niste fete
Si cu sfiala dulce a tineretii.

Unde-a plecat că n'are nimeni stare
Fătul-Frumos, cu plete negre grele,
Cu ochi albastri, plini ca de mărgele
Si cu sprinceana'n jurul lor subțire?

A scoborît din munti pe stânci, călare,
Si patru nopti a scăpărat pământul,
De sub copitele nerăbdătoare
Ce s'au luptat cu cremenea si vântul.

Si luându-si fluer, însă si secure
Si arme grele, n' mână lui usoare,
Trecu ca o sâgeată prin pădure
Si ca un fulger purtător de soare.

El străbătu întreaga țară

Iar Dunărea nevrând să-si facă loc
A despiciat-o drept pe la mijloc
Cu pieptul între valuri, cu coiful alb afară.

Si s'ar fi zis că negrul armasar,
Cu nările suflând la fata apei
Pe Dumnezeu îl duce, sau, măcar
Pe un trimis a lui Traian si-al Papii.

Neamul ursuz din tărmlul de sub lună
Neam trist, urît si hâd si sângeros,
Amenintase doinele lui Făt-Frumos,
Mândria lui si voia lui cea bună.

Iar Făt-Frumos, oprindu-se din cânt,
Simți, din sânge, flacări că se-adună,
Si'n glas, în vorbe'n pâine si pământ,
Dogoarea Cerului străbună.

Si o lumină nouă'n viața lui
Si o chemare din țării si noapte —
Si'n toate glasul nu stia al cui,
Si un îndemn de semne si de soapte

Nemai stiute nemai încercate,
Ce se iscau si se topeau în salbe,
Că lua vâzduhul chipuri aripate
Si se'ngrosau într'insul finte albe.

Se ridicau talaze mari de mare,
Frunza suna ca zalele, si-o zare
Era ca o tipsie izbită de săgeti.
Murmur de fier si suier de urale,
Intr'o urzire crâncemă de vieti,
De lănci împiedicate în zăbale.

Acum, s'a dus dusmanul să-l răpuie;
Ori să-l înnece'n sânge si'n vârtoare,
Ori bezna lor zididă să descuie —
În stare si de milă dar si de necrutare —

Cum va voii căci vrednicul urmas
A lui Stefan si Tepes împreună,
Ridică si altare din stei pentru vrăjmas
Dar si tăpoaie'nalte, cu protăpirea bună.

Tu, Tară, asteaptă cântecele iar
Să se strecoare'n ramuri linistit,
Din răsăritul mare'n asfintit,
Dela hotar, până'n hotar.

TUDOR ARGHEZI

Rapsodia Dacia

(FRAGMENTOS)

Viente millones de pensamientos de fuego,
de fuego y de ventura,
desde que el horizonte centellea y relampaguea el cañón,
se han hecho uno.

Estirpe mía,
mordida por los días amargos,
con manto de llamas en los hombros,
tú, que no cuentas tus heridas
y jamás te alabas de ellas,
en los carros de fuego, con ardoroso aliento,
de los recuerdos,
a través de las tapias y de las murallas de acero,
a través de las tumbas,
a través de Urales de carroñas sin nombres,
hacia los confines del mundo,
por el camino más duro y difícil,
con Dios
adelante,
¡estirpe mía, estirpe mía!

Olvidando las injusticias y las miserias,
como a una boda parten a la guerra
tus jóvenes azotados por vientos y lluvias,
como si los dacios, en asalto gigantesco,
con guerreras nuevas, con nuevas armas,
hubieran vuelto del otro mundo,
tal como les está escrito en las estrellas,
a morir
por milésima y milésima vez,
por blancas Sarmisegetuzas de ensueño.

En cualquier pedazo de tierra sometida,
una Dacia de leyenda resucita,
y para la patria, que cree en crueles espasmos,
nuevos Decéfalos, que descienden de las cumbres y de
[los mitos.

Se revisten de su valor como corazas,
parecen todos tener el mismo nombre.
En ellos se hermanan los antepasados y los descendientes
en su pensamiento se concilian para siempre
el orgullo de Roma y la obstinación de la Dacia.

La Bucovina
ha lavado la herrumbre de tu fusil.
Besarabia

ha hecho que tu espada resplandezca en el sol.
Transnistria, sombría y muda,
besa las huellas de tus botas.
Transilvania envía sus pensamientos, pesadas ofrendas,
hacia ti, Juan,
para que todas las mañanas, digas tu plegaria
con el fusil descolgado del clavo.

Huestes rumanas, bosques en marcha,
dispuestas a hacer frente al universo entero,
pisan gallardamente la estepa traidora,
y la furia ciega
saltando, la descargan
en irrupción hambrienta
hacia nuevas victorias.

En la estepa calcinada,
los jinetes—Danubios de fuego—se derraman,
como si sorbiesen la inmensidad.

Hacia las cumbres obstinadas
en marcha audaz,
con un joven capitán
a la cabeza,
pasan, como un huracán al ataque, los cazadores de
[montaña.

Guerrero de hierro de mi estirpe,
con la bala en el pecho, con la muerte en el cuerpo,
mi pensamiento, a tu lado, cae de rodillas
y mi cariño mudo
te besa en las mejillas...
Y mi lágrima, agua carpática,
por un instante la secan los vientos de la estepa
y mi voz, en verso heroico,
quisiera resucitar tu aliento
del sueño más negro y más pesado,
¡soldado de hierro de mi estirpe,
de mi estirpe!

Si viniera el torrente de las estepas y de los yermos,
como en los antiguos días,
hacia nosotros,
y los Balcanes, hambrientos
de rapiña y de victorias,
nos encontrarían como nos han encontrado siempre.

diluvio incontenible,
Cárpatos que no se apartan a un lado
por temor a la muerte.

Desde los cauces demasiado pedregosos y angostos,
nos hemos derramado, borrascosos, sobre las estepas y
vistiendo nuestro agresivo misterio [los yermos,
con el mismo traje dacio.
No hay en la tierra valladares ni huracanes de fuego
que puedan detenernos jamás.

En donde, desde ahora, pondremos nuestro pie,
con rápida audacia de conquistadores,
a medida sin medida del sueño, nazca,
estirpe mía, milagro tras milagro.

Todas las rebeldías, en una gigantesca sumisión,
se derramarán fecundas, como se derraman
en los cauces viejos y anchos del Danubio
los ríos y los arroyos de este país con el corazón quemado.
Daremos, venderemos nuestros vestidos,
para comprar armas nuevas y nuevos arados.
En donde solamente hubo yermos y olvido
crecerá una stirpe con pasos siempre más fuertes.

Y donde yacían charcas, ciegas y letales,
rumorearán los campos de maíz como bosques.
Los arados abrirán surcos hasta en el corazón de los
[campos húmedos,
y de la *doina* nacerán canciones terribles.

La tierra, por aquí, nos siente, nos conoce,
por el habia, por la marcha, por las reliquias.
Cuando ponemos nuestro paso aquí, en cualquier parte,
otro paso desde las entrañas de la tierra nos responde.

Lo murmura el viento, la sabe la tormenta,
que estamos aquí desde siempre.
Desde el amanecer del mundo, siglo tras siglo,
aquí hemos luchado y hemos sangrado.
Aquí nos hemos abierto, atrevidos, como de pedernal,
los brazos gemelos
y hemos mirado nuestro semblante, de cerca,
en claros y ágiles dacios ríos.

Hemos subido los primeros, como al principio de una
a las inaccesibles cumbres de los Cárpatos. [leyenda,
Aquí hemos crecido, fuertes como las encinas,
y la llanura ha caído delante de nosotros de rodillas.

Aquí hemos dicho nuestra primera plegaria,
y la última también la diremos aquí.
Y a los espectros que con prisa estúpida,
desde siglos y siglos, nos preguntan,
con aullidos de hunos y con pútridos susurros,
de dónde hemos venido,
de qué Oriente, de qué Occidente,
de qué lejanías cenicientas,
de qué mediodías,
de qué medianoche,
les responden, sincera, breve, brusca,
como un pergamino tempestuoso y vivo,
nuestra huella, impresa como en piedra y en lava,
la infinita agresividad,
de telúrica voluntad imperial,
y el torrente eterno, oceánico,
de los viejos Danubios de nuestra sangre.

Tu paso, crecido del tiempo y cruel,
con oídos y oídos de perro,
lo oigo, lo oigo,
a través de la piedra, a través de las tinieblas, creciente
[y pesado.

Tu paso, gallardo, húmedo de sangre,
sin cesar, sin cesar,
lo oigo hasta en la entraña de la tierra,
lo siento, lo oigo, lo oigo,
estirpe mía.

ARON COTRUS

Plugarii

La voi aleargă totdeauna
Truditu-mi suflet sã se'nchine:
Voi singuri strãjuiti altarul
Nãdejdi noastre de mai bine,
Al vostru-i plãnsul strunei mele:
Crestini ce n'aveți sãrbãtoare,
Voi cei mai buni copii ai firii,
Urziti din lacrimi si sudoare.

Cu mila-i nesfãrsitã, cerul
Clipirii voastre'nduiosate,
I-a dat cea mai curatã razã
Din sfãnta lui seninãtate.
El v'a dat suflet sã tresare
Si inimã sã se'nfioare,
De glasul frunzelor din codru,
De sopot tainic de izvoare.

In coapsa grãitoarei miristi,
De vreme plugul vostru arã:
E primavarã pe câmpie
Si'n ochiul vostru-i primãvarã.
Blãnd tainele vi le desface
Din sãnu-i milostiva gie,
Cãci toatã floarea vã cunoaste
Si toatã frunza ei vã stie.

Purtati cu bratele-amãndouã
A muncii rodnicã povarã,
Supt strãlucirea'nlãcrãmatã
A diminetelor de varã,
Si nimeni truda nu v'alinã,
Doar bunul cerului pãrinte,
De sus, pe frunte vã aseazã
Cununa razelor lui sfinte.

A voastrã-i jalea cea mai mare,
A voastrã-i truda cea mai sfãnta,
Stãpãnul vitreg vã loveste,
Când cerul bine vã cuvãntã.
Dar dacã'n schimbul pãinii voastre
Piticul vã plãteste fiere,
Indurãtor v'ascultã Domnul
Si vã trimite mângãiere.

Când doarme plugul pe rotile,
In pacea serilor de toamã,
La voi coboarã Cosânzeana,
A visurilor noastre Doamnã.
Vin crai ou argintate coifuri
Si'n aur zãnele balaie:
Atãta strãlucire'ncape
In bietul bordeias de paie.

Frați buni ai frunzelor de codru,
Copii ai mãndrei bolti albastre,
Sfintiti cu roua suferintii
Tãrãna plaiurilor noastre!
Din casa voastrã, unde'n umbrã
Plâng doinele si rãde hora,
Va strãluci odãtã vremii
Norocul nostru-al tuturora.

A mea e lacrima ce'n tremur
Prin sita genelor se frãnge,
Al meu e cântul ce'n pustie
Neputincioasa jale-si plãnge.
Ci'n pacea obidirii voastre,
Ca'ntr'un întins adãnc de mare,
Trãieste'nfricosatul vifor
Al vremilor rãzbunãtoare.

Octavian Goga

Rânduri pentru mamele noastre

Peste tara noastră asezată "în calea tuturor răutăților" ca o pajiste înflorită în drumul valurilor de lăcuste flămânde, s'au revarsat hoarde nenumărate de Goti, Huni, Gepizi, Avari, Slavi, Bulgari, Unguri, Pecenegi, Cumani si Tatari...

Destui, ca să nu ne închipuim semi-intunerul secolelor dintru început, decât străbătut de silueta nimicitoare a puhoiului fără îndurare...

Modestele asezăminte si aurul holdelor se topeau în cenusa ce îmbracă tinuturi întregi, cu năframa de doliu... Flăcările, înălțându-se înspre cerul surd si orb, în fata atâtor chinuri si nedreptăți, au luminat potecile muntilor, pe cari nu numai o mamă a alergat plângând, strângându-si la piept pruncul salvat, cine stie pentru câtă vreme, făcându-i din trup scut si culcus cald, iar din mâinile-i tremurânde izvor de mângâiere... Atât de frumos spunea I. NECULCE, că istoria poporului român cuprinde multe pagini de jale, cu scrisul numai din sânge si lacrimi...

Pe vremea lui HORIA si AVRAM IANCU, aceleasi mame cu sufletul duios au fost gata, ca si străbunele lor, să arunce bolovani grei de pe piscurile muntilor, peste armatele dusmane, alături de feciorii pe care-i crescuseră în alintarea cântecelor de leagăn si de sotii care-si dădeau viața pentru libertate...

Legenda, că mama lui STEFAN CEL MARE, văzându-l învins si rănit îl trimite la luptă, este scoasă din firea mamei române: perseverentă, vitează si preocupată cu bunul nume al copiilor ei.

Iat-o pe TUDORA VRÂNCIOAIA: având sapte feciori, îi dăruiește pe toti aceluiași domnitor Stefan, ca să-si poată aduna armatele împrăstiate...

Iată Domnitele noastre delicate ca niste flori de primăvară si pline de sentimente alese, dar capabile si de fapte vitejeste, cari cer o putere de vointă si o abnegatie, pe cari cu greu le-ai presupune fără exemple istoriei.

Iată familia Domnitorului CONSTANTIN BRÂNCOVEANU, martiră a Crestinătății. ANASTASIA SAGUNA, reuseste să ajungă până la împărat si are curajul să pledeze pentru credinta străbună a copiilor ei.

Câteva exemple doar din milioanele de mame, care în trecutul nostru au stiut să se aplece pe o ramă, să găsească un cuvânt de îmbărbătare si cu inima sfâșiata, să-si dăruiască senin ultimul fiu Patriei...

De câteori, voi mame, ati udat cu lacrimi pentru învierea lui Christos, oule artistice încondeiate si cu sufletul răstignit ati înflorit altita unei ii sau chenarul cămășii nationale a feciorului, care poate nu s'a mai întors din lupta, în care plecase ca să ridice din prèptul lui dig în fata valurilor de năvălitori, permitând Apusului să-si făurească viață de stat si de cultură!

Pustiau pe la noi Tatarii la 1240. Italienii, înfiintau cea dintâi universitate în Neapole si admirau pe Giotto, care le anunta Renasterea. La noi descăleca Bogdan! Când Isabela, regina Spaniei se preocupa cu lărgirea orizonturilor geografice, sustinându-l pe Cristofor Columb, la noi Stefan cel Mare, denumit de papa "Atletul lui Crist" se dăruia în lupta continuă dela Baia la Nistru si dela Codrul Cosminului la Marea Neagră.

Când enciclopedistii francezi, pregăteau câstigarea libertatii si dreptății fiecărui individ, iar Goethe dăruise lumii opera-i monumentală, la noi de-abia prindea răspândirea cărților tipărite în limba neamului, pe o scară mai întinsă. Ne ocoleau cei din Apus, care nu se aventurau cu plăcere în regiuni atât de nesigure...

Când însă "conditiunile generale ajung mai prielnice isbucneste dovada energiei etnice, cum răsar la cele dintâi raze primăvaratice florile, a cărar viață latentă stătea ascunsă în bulbii, cu rezerva bogată din pământ"

Ca pe acesti bulbi, voi ati stiut să îngropati în inimile coppilor vostri, cele mai alese însusiri, chiar când "doar ochii li se lăsau ca să plângă" sau li se amintea că "unde le stau picioarele le va sta capul".

Cu aceste arme nebiruite, ne-ati ajutat să nu ne pierdem în atâtea vremuri de suferință, de împilare, de schinguire: graiul, dragostea de glie, credinta, traditia si istoria. Ne îndemna M. Kogălniceanu: "Să ne tinem de limba, de istoria noastră, cum un om în primejdie de a se îneca, se tine de prăjina ce i se aruncă spre scăpare".

Limba pe care fratii nostri Macedoneni n'au uitat-o, o datorăm mamelor, iar între Sârbi se spune că "femeia româncă romanizează familia sârbă în care pătrunde".

Cu câtă dreptate spunea poetul:

"Fie a voastră ntreaga tară

"Si de cereti vă mai dăm

"Numai dati-ne voi graiul

"Neamului..."

Graiul neamului, tăria noastră etnică, voi ati vegheat ca să nu-l dăm. Honoré de Balzac spunea că mama dă nationalitatea, iar dacă Românii din TRANSNISTRIA, după atâtea amar de ani de ocupatie au rămas tot români si fără să fi trăit măcar o singură zi în România, spun plugusorul, stiu colindele Grăciunului si fac nunti cu petitori si vornici, cu hore si cântece din străbuni, se datoreste mamelor care au vegheat ca o candelă neostenită peste sufletul casei lor.

Insusirile latente ce ne-ati dăruit sunt o comoară. Ati stiut să ne faceti răbdători, viteji, modesti si plini de omenie... În povestile cu Ilene Cosânzene si cu Feti-Frumosi, cari în lupta cu balaurii biruesc asupra răului, ne-ati aprins imaginatia; ne-ati câstigat pentru ironia snoavelor si a strigăturilor si pentru înțelepciunea adâncă a proverbelor. Ne-ati învățat să fim "bucurosi de oaspeti" fapt remarcat de contele d'Hauterive, secretarul lui Ipsilante, care spunea că "nici un popor nu este mai primitiv de oaspeti".

Voi ati dat atâtea eroi, printre domnitori, boieri sau soldati. Voi ne-ati dat personalitățile, cari au ocupat loc de cinstă în cultura lumii: Contesa de Noailles, Elena Văcărescu, Iulia Hasdeu, Andrei Saguna si-atâtea istorici, poeti, diplomati si oarmeni politici.

Eminescu, Ciprian Porumbescu, Caragiale, Delavrancea, Nicolae Grigorescu, Aman, Tudor Vladimirescu, Hasdău, Mateevici, Avram Iancu, Cosbuc, Sincai; Dr. N. Paulescu, Dr. Babes, colaboratorul lui Virchov, V. Lucaci în Satul-Mare si-un P. Cerna în Dobrovia, Octaviam Goga, Brătianu, N. Crainic, Tr. Brăileanu, S. Mehedinti, Sextil Puscariu etc. sunt toti fiii vostri, pe cari i-ati dăruit Neamului.

Dintr'o casă de tară veni Creangă, de pe-o mosie veche boirească I. Ghica, din pătura socială mijlocie, Kogălniceanu, iar din casele tuturor, astăzi voi ne trimiteti haiducii.

Zi de zi, an după an, trimiteti gândul în care, pe furis, s'a topit o lacrimă, dela "Crucea din stepă", la temnitele ce gem de vrednicii vostri fii, sau la codrul-frate, ce-si întinde bratul să-si apere pe cei ce v'au mai rămas...

Unul după altul, îi dăruiti luptei pentru neam si libertate si de va fi să piară si cel de pe urmă, veti înmulți în paginile istoriei profilul Ec. Teodoroiu.

CĂTALINA NEGURĂ

M A M A

de Vasile Militaru

A venit aseară mama, din sâțucu-i de departe,
Să mai vadă pe fecioru-i, astăzi, "domn, cu multă cartel!"
A bătut sfios la ușă; grabnic i-am iesit în prag:
Mi s'a umezit privirea de iubire și de drag;
Sărutându-i mâna dreaptă, ea m'a strâns la piept, duioasă,
Si'ntrebând-o câte toate, am intrat apoi în casă.
Înlăuntrul casei mele, — câtă brumă-am adunat, —
Dă, prilej ca biata mamă să se creadă'ntr'un palat:
Nu'ndrăsneste nici să intre, cu opincile'n picioare,
Si, cu multă grije, calcă doar pe-alături de covoare...
Eu o'ndemn să nu ia seama și să calce drept, în lege,
Că doar e la fii-su'n casă'nu e'n casa vreunui rege,
Si de-abea o fac să seadă pe-un divan cu scoartă nouă:
— "Mi-era dor de tine, maică... Si-am adus vreo zece ouă,
Nitel unt, iar colea'n traistă niste nuci, vreo două sute"...
Si, cu ochii plini de lacrimi, prinde iar să mă sărute:
— "Poate mor, că sunt bătrână si-a prins dorul să mă'ndrume
Să mai văd odată, maică, ce mi-e azi mai drag pe lume!
Caerul mi-i pe sfârșite... mâne poate-si curmă firul
Si'ntre patru blăni de scânduri să mă cheme cimitirul...
Jale mi-e de voi, mămucă; dar visez, chiar si desteaptă,
Cum, pe-o margine de groapă, bietul taică-tu m'asteaptă...
Tu odorul mamii, 'n urmă te-aduni cu frații acasă,
Si să'mparti agonisirea după urma lui rămasă:
Lui Codin să-i dai pământul dela moară și cu via;
Vaca s'un pogon din luncă, maică, să le ia Maria;
Lui Mitrus să-i dai zăvoiul de răchiti dintre pārae;
Carul, boii și cu plugul să le dai lui Nicolae,
Iară tu, ca mai cu stare decât frații zisi pe nume, —
Să iei casa'n care tie ti-a fost dat să vii pe lume...
Când si când, în miezul verii, sau de Pasti — să vadă satul
Cum îmi vine, ca'n totii anii, la căsuta mea băiatul,
Si-având tihnă si odihnă — la venire sau plecare,
S'aprinzi si la groapa maichii câte-un muc de lumânare".
A tăcut apoi bătrâna, si-a plâns mult, cu lacrimi grele,
Ce, curgându-i lin în poală, se'nâlneau cu ale mele.

Imnul Studentilor

Cântăm libertatea și numele sfânt
Al țării străvechi și-al acestui-pământ.
Iubirii de neam, ce de-apururi ne-a fost
O pavăză'n lupte, si'n pace-adăpost.
Cântămu-i supremul ei cântec.

Cu vesele glasuri de tinere firi,
Cuprinsi de-amintirea străbunei măriri,
Spre soare ni-e gândul, si mergem-spre el,
Lumina ni-e tinta, si binele tel —
Trăiască-ne tara si neamul.

Cu dreapta'nălțare spre Tatăl de sus
Jurat-am pe tot ce strămosii ne-au spus:
Unire'ntre frați, si pe Domn să iubim
Si-altarul de jertf'al natiunii să fim
Si sufletul neamului nostru.

Iar dacă protivnicii numelui tău
Cu osti ar veni ca să-ti facă vr'un rău,
Ridică-te mândră si nu te'ngrija,
Căci inima noastră e inima tă;
Tu'ncrede-te'n fiii tăi, Mamă.

Iar dac'ar pieri de pe'ntregul pământ
Iubirea de neam si-al credintei avânt:
Azilul lor vecinic găsindu-l în noi
Le-am creste, ca iar să le dă'n înapoi
Mai tari si mai trainice lumii.

(Căntece de Vitejie)
George COSBUC

Limba noastră

de Al. Mateevici

Limba noastră-i o comoară
În adâncuri Cufundată
Un sirag de piatră rară
Pe mosie revărsată.

Limba noastră-i foc ce arde
Într'un neam ce, fără veste,
S'a trezit din somn de moarte,
Ca viteazul din poveste.

Limba noastră-i numai cântec,
Doina dorurilor noastre,
Roiu de fulgere ce spintec,
Nouri negri, zări albastre.

Limba noastră-i limba sfântă,
Limba vechilor cazanii
Care-e plâng și care-e cântă
Pe la vatra lor țărâni.

Limba noastră-i graiul pâinii,
Când de vânt, se mescă vara.
În rostirea ei, bătrânii
Cu sudori sfintit-au tara.

Limba noastră-i frunză verde,
Sbuciumul din codrii vesnici,
Nistrul lin ce'n valuri pierde
Ai luceferilor sfesnici.

Limba noastră îi aleasă
Să ridice slavă'n ceruri,
Să ne spue'n basm si-acasă
Vesnicele adevăruri.

Anton Pann

În 3. Noemvrie a. c., s'au împli-
nit 100 de ani dela moartea autorului
celebrei culegeri de proverbe "Povestea-
Vorbei". De prin lume adunate si
iarăsi la lume date.

S'a născut în anul 1794 în satul
Slivin din Bulgaria, ducând o viață
de mizerie, dând lectii de muzică si
lucrând într'o tipografie, unde si-a
tipărit opera lui memoritoare. În tară,
scrisul lui Anton Pann este prigonit
si eliminat din programele învăță-
mântului.

Despre Muzica Populară Românească

de Prof. GEORGE ONCIUL

Cunoastem din India un instrument curios: fluerul de nas. E atât de gingas, încât suflarea gurii e prea tare pentru el; din care cauză trebuie suflat prin nas. L-am auzit pentru prima dată — cântat într' adevăr cu măiestrie de un pul drag de ciobănas cu ochi profund visători și plini de basme — într' un colt pierdut din... Carpatii românești. Poate că mi-a povestit atunci, cu sunetul său delicat și misterios, pentru prima dată mitul despre acel popor mare, care a purces odinioară de undeva din nord spre sud și răsărit, născând în drumul său din țări în țări noi popoare și națiuni. Unul din triburile sale a ajuns în înăbusitoarea Indie și parcă ceva din acel zăduf al țării a fost prins și în cultura lui aci zămislită. Unul s'a oprit în Dacia, iar altele au pătruns mai departe spre soare, în Elada. — N'au pornit oare de fapt din aceeași țară pierdută în care, urmărind renul și mamutul, a dispărut în timpuri uitate acea rasă ce locuia în pesteri impenetrabile de ea cu picturi uimitoare? Nu sunt acele picturi isbitor de asemănătoare felului de a privi al Elinilor? Nu arată ele oare aceeași mobilitate vie și naturaletă sinceră, aceeași simțire clară și sănătoasă, aceeași admirabilă conștiință a proprii valori și aceeași libertate superioară și demn umană în fata naturii? Cât de opuse de pildă intepenirii rigide a Egiptului sau expresiunilor de frică și micime sufletească din chipurile de bestie-demon ale Asiei!

Fără să vrei te simți ademenit de astfel de gânduri asupra originii poporului român când asculți doina lui, cântul, ba, sufletul lui concretizat în sunete. Totul, origine precum și cumplitul purgatoriu al unei istorii lungi în patimi, ea cântă credincios și cald urechii înțelegătoare.

Muzica poporului român e emofonă. Intregul ei farmec trăiește în melodie. Acest farmec e atât de stăpânitor, încât până și idea unei polifonii fie armonică, fie contrapunctică — pare exclusă, ca ceva de prisos. Cele mai multe "prelucrări" sau "europenizări" nu fac altceva decât să distrugă acest farmec. Calapoadele unei meserii care a reușit să construiască "arta tonală" (Tonkunst) europeană și să ucidă în jurul ei muzica (acolo unde domină arta tonală, poporul de fapt nu mai produce cântece populare, ba nici nu mai cântă aproape) — aceste calapoade nu pot fi ușor aplicate unor cântece izvorâte din suflet nedenaturat, din viață caldă și adâncă. Tocmai ceea ce constituie particularitatea specifică a muzicii românești e mai greu de fălmăcit: gamele, mai bine zis genurile tonale excepțional de numeroase și

variate în expresie ce-i stau la bază, și minunat de liberă execuție, suportată numai și numai de starea sufletească momentană. Găsim pentatonica arhaică și tot așa game cu mult progresate față de majorul și minorul apusean, aproape cromatice dacă... n'am ști cât de curat diatonistic în esență sunt ele folosite și simțite. Pe lângă aceste — chiar așa zicând cu preponderență — toate acele tonalități de cari le cunoastem sub denumirea de "eline" sau "gregoriene". Dar dacă încercăm să înțelegem just o melodie numai din notele ei, când ea este ținută în o astfel de tonalitate, aceasta ne reușește tot atât de puțin ca și la vechile melodii eline ce ni s'au păstrat, desi notele noastre redau și durata sunetelor. Deosebirea în *felul de intonare* a sunetelor după *poziția lor în gamă* nu poate fi scoasă în evidență prin mijloacele de notatiune de cari dispunem. Sunetul nu are numai înălțimea lui absolută ci, ca treaptă a unei game, mai bine zis a unei tonalități, el mai poartă o așa zisă *funcțiune*, un caracter mai mult expresiv, un grad de tensiune care reprezintă relațiunea sa față de un ton de bază, de repaos: tonica. Această tensiune trebuie să sune în tonul respectiv, sau eu trebuie să-l simt exact, când îl văd notat, de altcui nu-i înțeleg poziția și sensul în gamă, deci nu-mi dau seama care sunet este tonica. Sau — poate și mai rău — iau pe altul drept tonică! Fiecare din aceste tonalități își are doar caracterul ei expresiv foarte distinct: ca și majorul (mai clar, deschis) față de minor (mai intunecat și trist). Apusul cunoaște numai majorul și minorul, celelalte i s'au pierdut (mai bine am putea spune că i-au fost furat) în Evul mediu. (O lucrare în pregătire încearcă documentarea acestui fapt precum și a urmărilor sale cari pot fi considerate fără exagerare tragice). Dacă am cânta pe do treaptă a treia în *la* minor la fel ca și *do* treaptă primă în *do* major, am schimba imediat caracterul melodiei respective. Aceasta s'ar evidenția în mod adevărat distrugător dacă, după ce am înțeles astfel gresit melodia, am armoniza-o de pildă în *do* major în loc de în *la* minor!

Tonalitățile vechi eline se zice că au fost păstrate în biserica apuseană (sub denumirea de "gregoriene"), Da. Dar numai ca dogmă moștenită, acum ne mai trăiește. Ele sunt cântate aici de oameni dominați de major-minor și de înălțimile fixe ale sunetelor după instrumentele "temperate" (orgă!). Deaceia când auzi o melodie din aceste, cari nu sunt nici major nici minor, cântată chiar de un preot din apus, ai totuși impresia că ar fi în unul din genurile curente în apus (major sau

minor). Firește că atunci și încheierea, ultimul ton, care de fapt e tonica în genul acela, te lasă suspendat, nu te-a condus la reapos, fiindcă ai fost silit a-l simți ca treaptă, deasupra sau dedesubtul tonicii. Cu acestea rămâne distrus caracterul acelei tonalități, exact așa precum distrusă ar fi expresivitatea specifică a unei melodii în minor dacă ai armoniza-o în major! Că trebuie altfel cântate melodiile în acele tonalități pentru a nu le răpi minunata putere de expresie și profunde valoare, noi o recunoaștem uimiti abia atunci când auzim astfel de melodii în munții românești. Ce deosebire enormă de simțire a funcțiunii tonale din cântul unui cioban din Carpați și acel al unui preot din biserica apuseană! Chiar dacă lăsăm la o parte discuțiunea asupra valorii muzicale absolute ale melodiilor sale, cântul Sudeștilor trebuie să ne apară ca o comoară extrem de pretioasă chiar numai din acest motiv: în el vietuiesc încă — și anume în viața într' adevăr vie și naturală — melodii al căror gen Apusul îl poate de altfel doar ghici din construcțiuni păstrate, desi cu veneratoare dragoste, totuși numai ca niște mumii. Și cât de cu drag ar vrea el și altfel a le cunoaște — ba, aici, oricum, trebuie să spunem: a le trăi! Doar stim cât de mult au însemnat odinioară și apusului, ce putere cuceritoare au avut atunci când i-au "trăit" încă! Dovadă tocmai faptul că numai conștiința acelei valori de odinioară a făcut ca ele să fie păstrate multe veacuri în sir, chiar și după ce nu-i mai "trăiau"! În Carpați trăesc! După toate aparențele, mai ales după felul cum sunt cultivate, trebuie să presupunem chiar că ele trăesc aici încă din timpuri preelene. Doar și Elinii au știut de originea nordică a muzicii lor celei mai vechi (Orfeu!).

În orice caz, nu poate încapa vreun dubiu că melodia unui popor, în care trăesc și activează aceste numeroase genuri tonale (sunt doar genuri, ca și minorul și majorul, nu simple game, nici numai tonalități transpuse!), trebuie că e imens de bogată, incomparabil mai bogată ca cea modern-europeană. Tocmai dacă ne gândim la deosebirea de expresiune dintre major și minor, vom înțelege posibilitatea de adaptare și flexibilitatea expresivă largite la infinit ale unei muzici cu multiplicitatea unor atari genuri tonale!

Dar nici cu atât nu se multumise în cursul vremurilor nevoia de expresie perfectă a Românului. Ceeace pare firesc dacă avem în vedere pe de o parte originea pe de alta istoria lui. Un popor din astfel de părinți și cu un suflet atât de puternic-bogat — precum l-a dovedit chiar numai prin tenacitatea lui aproape fără exemplu într'un trecut care a distrus multe alte popoare expuse mai puțin urgiei — un astfel de popor trebuia să-și caute expresie adecuată în cântec. Cu atât mai bogată, cu cât mai profund suferise. Polifonia nu putu să ofere posibilitatea expresivă cerută.

Ea înseamnă, oricum, ceva mai mult formal, constructiv. Artă, sigur, dar totuși mai mult meserie artistică, mai puțin expresie imediată și, deci, descărfare de tensiuni apăsătoare. Astfel, chiar dacă ar și fost născocită sau introdusă, n'ar fi ajuns. Numai melodia putea da ceea ce sufletul cerea și numai în ea trebuia să se oglindească ceea ce acest suflet aglomerase în veacurile ce curgeau și-l încărcau; ea trebuia să tie pas, să devie la fel tot mai bogată în mijloace de expresiune, pentru a face față sufletului tot mai bogat în tensiuni.

Așa se mai adaogă cu vremea încă și alte game și tonalități la materialul din capul locului atât de bogat. Sunt gamele cu sensibile, sau cu sensibile în plus, obținute prin alterarea uneia din trepte cu un semiton (treapta 7-a, a 4-a în suire, a 2-a în coborire etc.). Ele dau posibilitate de expresiune și celor mai sensibile (!) ramificațiuni de simțire, celor mai delicate și de nepătruns colțuri ale ei. Astfel ne cutremură sensibilă ce duce dela treapta 2-a spre tonica, cu caracterul ei neîntrecut de dor sau duioasă resemnare, și secunda mărită minunat de expresivă, pe care europeanul nici nu o mai poate simți în acest fel...

Dacă comparăm această nemărginită bogăție de mijloace cu relativ sărăcăciosul major-minor — devenit încă și prin epuizare anemic — ne mai miră oare că Apusul a alunecat în muzică către scuril, artificiu și virtuosism, clădind poate forme impunătoare și născocind construcțiuni ce trebuie să uimească eventual prin ingenioasă tehnică, dibacie mesteră etc., dar cari nu satisfac decât sensurile sau intelectul, fără a prinde sufletul, aceea parte din spiritualul din noi care nu găsește prin niciun alt mijloc expresie și, deci, nici nu poate fi prin nimic atât de nemijlocit miscat și destins ca prin muzică? Nu prin muzica joc cu sunete, teren de întrecere pentru mestesugari, ci numai prin muzica expresie în sine! Abia dacă ai trăit muzica pur expresivă a unui popor ca și cel românesc, sufletește bogat și totuși nedenaturat, dacă ai trăit-o așa încât să te poți însimți în ea fără restricțiuni, scuturând povara zgurii și a construitului siluit lăsată de Evul mediu de care boalește încă și azi Europa — sau dacă n'ai fost niciodată copleșit de ea — abia atunci poți înțelege valoarea și sensul ei, deosebirea ei față de cea construită, dar și... sensul muzicii ca atare! Dacă ai văzut ce poate da ea omului, atât aceluia din popor cât și celui depe cea mai înaltă treaptă de cultură, atunci abia înțelegi parcă și vechea Eladă, unde cea mai profundă artă a fost purtată de *intregul* popor, unde *toate* păturile sale priceput-au și cele mai sublime creațiuni ale celor mai ingenioși creatori ai lor și unde... astfel de creațiuni tocmai numai din această cauză au putut fi concepute atât de nepieritoare în valoarea lor. Precum totată de clar iti devine faptul că după și din pricina Evului mediu în Europa trebuia să se desvolte și în acest

domeniu o împărțire în caste care nu sta deloc în urma celei hinduse sau vechi egiptene. Poate fi de valoare o artă care se adresează numai sufletului câtorva indivizi, dar care lasă în prezent și viitor rece sufletul uman?

Nenumărate sunt melodiile ce răsună acolo unde Românii locuiesc. Cu miile au și fost adunate, notate, în parte și publicate sau chiar, depuse ca fonograme în archive mari. Din păcate numai prin aceste colecții nu s'a ajuns decât poate contrariul de ceea ce trebuia să fi fost scopul. S'ar părea că ele s'au creat pentru a se păstra o comoară sau a o comunica, a o face accesibilă și altora. În acest scop se colecționează pe cât posibil de mult. Chiar și cântece cântate rar, poate o singură dată numai, trecător. Ba, aceste poate chiar cu predilectie — pe celelalte le stie doar și-asa oricine! În afară de aceste, colecționarii sunt totuși muzicologi specialiști de obicei, și aceștia nu se ocupă cu banalul, ei caută chiar raritățile. Și scapă din vedere că tocmai cele răspândite — și numai ele! — redau caracterul național specific. Și numai aceste sunt și cele mai frumoase! Cele rare nu plac, nu răspund celui caracter și de aceea... nu se răspândesc. N'avem voie să uităm că acolo — în măsură cu totul alta ca în Europa apuseană, — se mai nasc încontinuu cântece populare, cântate de oameni din popor sub impulsul unei tensiuni sufletești, auzite de alții și purtate de aceștia — dacă corespund sufletului lor — mai departe, fiind poate modificate, îmbogățite cu câte ceva de fiecare din ei și cucerind iar alții, până ce, în fine, devin bun comun, al obștei. Culegătorii, depunând în archive și forme auzite numai odată undeva, uită prea des că aceste încă n'au dovedit prin nimic că sunt sau vor deveni într'adevăr populare. În orice caz: e imposibil să-ți faci o imagine asupra valorii absolute a muzicii românești numai din acele colecții. Poate că te ajută în a descoperi unele caracteristici de structură, game etc.; dar aceasta e și mai ușor și în tot cazul mai sigur la formele ce domină în pături largi. De altfel pleava acoperă aici de fapt grâul. Afară, în popor, vântul viu al vieții goneste pleava, ceea ce nu poate face în zăduful mort al arhivei, unde mai trebuie considerat că totul a fost presat cu sila în masă amorfă — grâu ca și pleavă.

Dar chiar dacă vedem prinse în notatiune melodii din cele mai frumoase și răspândite — cari deci sunt exemple adevărat elucidatoare pentru sufletul și muzica Românului — aceasta cu greu va ajunge pentru a le și înțelege. Doar nu putem prinde în semnele noastre de notatiune muzicală felul execuției. Nu numai cu privire la intonarea treptelor tonale și a minunatei puteri motrice funcționale ce obțin astfel prin ea, ci și mai puțin cu privire la expresiunea absolut liberă, la "declamațiunea" supusă curat numai simțirii, stării sufletești momentane. Dacă cunoaștem ace-

astă libertate în redare, iar ne simțim împinși a face o comparație cu Apusul încâtușat în notatiunea lui rigidă și derutat de "scoală" care la rândul ei e dominată de "maestri" ce au uitat că muzica nu e mestesug de calapod. Ne dăm seama că mai poate fi încă și o alta, fundamental diferită concepție asupra muzicii și că numai aceasta ne poate în așa fel umplea și înalta sufletul precum ne povesteste istoria dela unele popoare și epoci în cari, asemănător, arta n'a fost stăpânită de meseriasi, în cari se învăță a se cânta, dar fără ca să fi fost instruită cântarea, și în cari numai aceea rămânea în viață ce era frumos, adică ce dădea sufletului deslegare expresivă. În poporul român nu găsim nici urmă de acea stupidă rigiditate prinsă în axiome ca: "fidelitate față de partitură", "respectarea intențiilor autorului" etc. etc., cari, pe cât de motivate sună, pe atât de semnificative sunt doar numai pentru sterilitatea și imposibilitatea de a da ceva dela sine a acelor cari le progresează. Nu numai intensitatea sunetelor și a accentelor sunt supuse stării sufletești din momentul execuției, ci chiar și durata sunetelor, mai ales a broderiilor. Doar atât, că se menține o diferențiere în sens că aici fuseseră prevăzute sunete de mai lungă durată, acolo mai repezi în succesiune. Dar nici aceasta nu rămâne dogmă de neatins, când sufletul te împinge și când stai încă pe acea treaptă de înaltă concepție că muzica are să existe numai pentru suflet, numai pentru impulsurile sale. Ce-are a face dacă se formează astfel cu vremea undeva un cântec care sună cu totul altfel ca cel original? Doar a înflorit unul nou, și mai frumos, și mai apropiat necesității de expresiune sufletească! *Pot eu oare concepe o muzică mai înaltă decât aceea care exprimă sufletul meu, cuprinsându-l în tot?* Ne dăm oare seama acum cât de departe de muzică ne-a mânat meseria? "Scoală"?

Numai dacă felul cum se cântă acolo ne stăpânește efectiv râvna noastră internă către muzică, suntem în stare până la un punct să pricepem melodiile românești în frumusețea și valoarea lor chiar atunci, când le vedem numai în notatiune.

Și Românii au cântece cari sunt menținute conservativ și se schimbă numai cu greu și lent. Dar sunt numai acelea cari stau cumva legate de un scop extra-muzical. Dansurile populare de pildă, cari, cel puțin în privința ritmului lor de bază, se vor schimba mai încet chiar în urma scopului și firii lor. Și mai încet — întrucât s'ar întâmpla — vor pătrunde schimbări în acele forme cari sunt legate de datini, cari au deci într-o oarecare măsură caracter cultic. — În Europa menținem mortis încâtușată de forme rigide și moarte și acea muzică care n'are să spuie decât "numai" suflet viu ca întreg!

Aceasta ar fi și împărțirea care trebuie dată folclorului muzical românesc pentru a primi o pri-

vire mai clară asupra nenumăratelor sale forme: melodiile cu caracter mai mult cultic (datini, obiceiuri etc.), formele de dans și în fine, cântecul ca atare (liric). Sau: *Colinda*, *Hora* și *Doina*, dacă voim să numim cele trei grupuri după reprezentantele lor cele mai de seamă, nimerind cu aceste denumiri și specificul românesc.

Există datini străvechi și în România. În parte de origine romană; *probabil mai des chiar dacă; poate și cu mult mai vechi*. Unele au fost eventual și abia mai târziu dela alte popoare preluate. E vorba doar de manifestatiuni culturale pe cari le putem privi ca primare și, deci, asemănătoare la diferite popoare. Imprejurări și tendinți asemănătoare produc forme asemănătoare. La începutul dezvoltării culturale și popoarele se aseamănă sufletește mai mult, încât astfel de forme vor migra cu atât mai ușor, fără să putem spune unde s'au născut. Poligeneza și migratiunea se confundă în aceste vremi. Cu atât mai greu cade să despărțim roman de dac. Tocmai cu ocazia studiului datinilor la Români ne dăm poate mai bine seama că Dacii n'au fost decât un trib din același popor care, rostogolindu-se cu alte triburi mai departe, a născut pe Elini și Romani. Dacă Romanii (și Grecii) au adus pe urmă unele datini și credinți de-ale lor din nou în Dacia, aceste trebuiau să fie simțite ca ceva înrudit și primite corespunzător... dacă nu cumva trăiseră pe aici de dinainte, și anume din vremi când încă pe lume n'au fost Romani.

Se înțelege că între acele trei grupuri nu pot fi trase hotare precise; pretutindeni se găsesc forme, chiar în perfectă și neechivocă rotundire, cari totuși nu reprezintă decât legături dela unul la altul.

Ceeace caracterizează mai cu seamă datinile Românilor e continutul lor remarcabil poetic. El rădăcinează cu siguranță într-o poziție fată de natură care, mai ales în timpul genezei lor, trebuie că a fost cu totul similară celei eline, deci fără frică de demoni, mai mult căutând și urmărind frumosul și apropiind prin simbol și alegorie și ceeace nu putea fi cuprins de minte. Că joacă muzica un rol covârșitor în ele, ca și în toate celelalte momente însemnate din viață, pare numai natural la o structură sufletească ca și cea a acestui popor. Datinile și obiceiurile luate ca atari sunt cam aceleași ca și la alte popoare, diferă numai tocmai în acel parfum specific. Și aici diferite datini cu ocazia *nuntii* de exemplu; diferite chiar în diferitele regiuni și sigur păstrate din timpuri încă precrestine. Ele sunt și astfel simțite, încât par luate ca mai importante chiar decât cununia din biserică. Abia ele înseamnă nuntă. Cununia este primită, ce-i drept cu toată evlavă, totuși ca ceva aproape accesoriu. Toată serbarea asteaptă, pentru a fi nuntă, acele străvechi datini și cântece tradiționale din cari multe pătrund parcă mai pro-

fund chiar ca rugăciunea din biserică. Și jeluirea mortului, *bocetul*, există, spus și cântat de bocitoare. Că or fi acestea romane, slave etc., e posibil, în nici un caz dace de origină, căci Dacii nu priviseră moartea ca un prilej de jale. În grupul acesta mai trebuie socotit și *cântecul de leagăn* și asemănătoarele, căci și acesta are doar un scop extramuzical care urmează numai a fi ajuns cu ajutorul muzicii. De fapt aci melodiile se mostenesc mai fidel și se alterează mai încet. E una din formele ce fac legătura către cântecul liric. Pe de altă parte însă și la acele cântece și formule cântate, prin cari se exploatează puterea sugestivă, vrăjitoare a muzicii. Formule propriu-zise de vrăjitorie (*Beschwörungen*), deci în sens de magie și credință în demoni, sunt rare; des întâlnim însă ceeace Neamțul numeste "besprechen" și ce la Români — e semnificativ! — se chiamă "a descânta". (Am fost odată eu însumi martor când o babă l-a descântat pe un fecior de o boală). O datină ca aceea a "*Papardelor*" în schimb (cari voesc a provoca ploaie) e oarecum streină poporului și numai acolo mai frecventă unde Tiganii și Levantinii sunt mai numeroși, deci unde aceste influente au putut deveni mai evidente. Pe cât de puțin corespunde firii poporului băstinas se evidentează abia în toată claritatea, când o comparăm cu cea a *Colindei*, cea mai unitară și mai răspândită din întregul grup. Chiar și acolo unde nu se mai cultivă datinile de nuntă și bocetele, chiar și în marile orase, colinda mai trăeste și parcă nu se gândise să dispară în curând. Ajunge o analiză oricât de superficială spre a descoperi vechimea ei ce trece departe dincolo de era creștină. Nu încapă nicio îndoială că e rămășiță a unor culte străvechi de solstitiu sau an-nou, din vremi când anul începea încă odată cu primăvară, cu munca pământului (1 Marte de pildă!). Colindele de Grăcium au, ce-i drept, de obicei textele creștinești, dar și aci e evident că aceste au fost submise melodiilor ulterior, în cele mai multe cazuri cam cu deasila. Spre a completa lacune, se folosesc exclamări stereotipe cari nu stau în nicio legătură cu restul textului; ele amintesc deasemeni vechile cântece de primăvară ("Florile dalbe") sau poartă (mai mult în Transilvania) influente mai noi, apusene (*Kurrende?*). Colindele de an-nou sunt și în texte așa tinute încât parcă primăvara n'ar fi să vie abia, ci ar fi chiar acum și munca câmpului ar trebui să înceapă, dacă n'a și început ("Plugusorul"). În ce privește melodiile colindelor, în ele domină în genere gamele arhaice precum în niciunul din celelalte grupuri. Simți fără niciun dubiu că ele aparțin aici firii genului. O influență slavă (cu înclinare către major-minor), cu atât mai vădită una orientală, impresionează — dacă ar fi să se fi strecurat în el — imediat ca ceva nepotrivit, strein genului. Dacă mai scoatem în evidență, încă și structura arhitectonică, cu motivele scurte cari poartă atât de vădit caracterul

unor invocări, vedem parcă cu ochii tabloul străvechiului cult: cum se decretează în sfârșit ziua care încheie anotimpul greu, cum această veste este dusă din casă în casă, cum trece peste ogoare procesiunea formată din locuitorii satului cu preotul în frunte, cum multimea repetă în cor invocările acestuia, împrăștiind boabe și aducând jertfe și încheind în fine totul, după întoarcerea acasă, cu ospăt și petrecere, căci acum vine doar iar anotimpul bun și economia îngrijorată pentru proviziile strânse mai poate fi lăsată o leacă și la oparte.

O formă intermediară între datină și dans popular pur o constituie *Căluserul*. Un dans care, după tradiție, se joacă numai într-o epocă anumită a anului și numai de dansatori cari au fost aleși și instruiți în mod special și lungă vreme de către un "vătaf". Poate că jocul acesta e într'adevăr o rămasită popularizată a celui colegiu de preoti instituit de Numa (Collinis Sallii, prescurtat Colli-Sallii). Jocul ca atare întrece ca artă totul ce am cunoscut ca dans popular până acum. Are deosebit de multe figuri și bățai. Pașii cei mici se învață... într'un poloboc — se vede pentru a-l obisnui pe dansator cu un spațiu restrâns — și vataful observă numai din mișcările părții superioare a corpului, ce iasă din butoiu, dacă picioarele au fost bine asezate. Asemănător și *Arcanul*, care după sensul lui e deasemeni rezervat bărbatilor. Dar și toate celelalte dansuri sunt bogate în figuri și artistice, fără discuție, atât în concepție cât și ca execuție (ca și de altfel dansurile multor popoare din estul și sud-estul Europei). Și foarte numeroase, cu multe varietăți, cari s'au format în diferite regiuni — precum o dovedeste deseori chiar numele — fiind apoi primite pretutindeni: *Bătuta*, *Pe picior*, *Brâul* și *Brăulețul*, apoi *Ardeleana* și *Lugojana* etc. etc. sunt numai exemple pentru aceasta. Și dela alte popoare se preiau dansuri, după ce au fost potrivite gustului propriu, ca de pilda *Sârba*. Peste toate, însă, domină *Hora*. *Ea e dansul national prin excelență al Românului*, în așa măsură încât numele ei se acoperă cu însăși notiunea de dans. Ea poartă un caracter în esență serios și este și simțită mai profund și mai serios decât numai ca un simplu dans. Și în dansurile ce se joacă în perechi (de altfel mai puțin numeroase ca cele în cerc sau semicerc) dispăre aproape de tot erotic-sexualul, care doar aiurea constituie cu predilecție substratul dansurilor, dacă nu e vorba de dansuri cultice. În România dansurile par a avea alt sens. Înainte de toate *hora*. *E un dans în cerc de o gratiositate lină, profund impresionantă, un simbol parcă al simțului de unitate etnică, sigur una din legăturile sufletesti cari — ca și graiul, credințele — tinuseră poporul unit și conștient și în timpurile cele mai grele*. În acest înțeles se și joacă: bărbati-femei, bătrâni și tineret întră în cerc fără a se uita cine este megiesul. Poetice

și pline de spirit sunt *strigăturile* și *chiuiturile* pronunțate de unul-altul plin de temperament în cursul diferitelor dansuri. În versuri improvizate ele sau indic figura ce urmează să fie jucată, sau sunt zeflemeli la cari deseori se răspunde cu o prezentă uimitoare de spirit. Melodiile dansurilor arată deasemeni tonalități vechi, dar se găsesc în ele în deobst destul de des și influențe mai noi și elemente mai moderne (în sens de progresive). Influența slavă se evedentează cu mult mai tare ca în colindă, ba chiar o inclinare către major-minor în sens nordic-apusean nu poate fi tăgăduită; condiționată și protejată, se vede, și de acompaniamentul instrumental necesitat. Tot așa apar aci și elemente orientale (furisate în special de Tigani, cari sunt doar cei mai frecvenți lăutari la joc); mai pronunțat ca în colindă și celelalte forme din grupul ei — căci aceste răsună numai odată în an, dacă nu chiar în viață, și nu în fiecare duminică și sârbătoare — și mai slab ca în cântec, care în fiestece zi, la orice oră suflet varsă, sufletul mereu în vibrare.

Judecate după text, există cântece de toate genurile posibile: de dragoste, balade, rășboinice, idile etc. După caracterul muzicii lor, însă, ele sunt pronunțat lirice. Cel puțin acest caracter predomină în așa fel în cântecele ce nu sunt colinde, dansuri etc., încât altele devin fără mare însemnătate. După conținut cântecele poartă și denumiri diferite, dar precum între dansuri *hora*, astfel stăpână printre cântece e *Doina* ("hora lungă"). La origine cântec ciobanesc, este cântat din gură cu mai puține broderii, suflat din fluer mai bogată în aceste secole în sir Românul a fost cioban; în vremile intunecoase când trebuia să trăiască ascuns în munți. Această înseamnă că în tot acel timp cântul ciobanului a fost așa zicând cântul propriu-zis. Trebuie să ne mire oare dacă și mai târziu — și poate totdeauna — orice cântec plin de dor primește denumirea de doină? Dorul domină pretutindeni în formele lirice — trebuie să ne mire oare că doina devine în curând identică cu cântec în genere?

E de nedescris cât de profund te poate ea impresiona. Numai că trebuie mai întâi, după cum am spus, să ne lepădăm de concepția intepenită în artificial-conventional, să trăim, dacă e posibil, o vreme la poporul care a născut-o, mai ales în muntii săi. Dar și e o comoară unică în mijloace de expresie melodică, la care se adaogă acea impetuozitate sufletească cu singurul postulat al folosirii lor cât mai libere, mai neîncăturate și mai sincere, după care singur numai acționează. Cu toate acestea nu lipsit de formă și nicidecum "sălbatec"! O, în niciun caz! E și formă și "artă" în doină, încât nici nu te gândești să pretinzi mai mult! Ascult-o în comparație cu muzica de artă și lasă-te din nou cutremurat de presimțirea că muzica poate fi și alta decât cum a fost imbuchi-

sită Apusului, că *trebuie* să fie alta; căci doar si pentru alt scop si-a creat-o omul — un scop care trece infinit dincolo de impulsul simplu pentru jucărie sau ambitia de maestru — si alte vibratiuni sufletesti are să provoace ea decât bucuria pentru un joc cu sunete sau admiratia pentru constructiuni artistice impunătoare.

In doină găsim reprezentate toate structurile tonale până acum cunoscute, începând cu arhaica pentatonică si până la gamele “orientale” cari par, europeanului din apus cromatice. Numai sferturile de ton sunt asa zicând necunoscute in muzica propriu-zisă românească (si nu tigănească). Ele amintesc prea de aproape sunetele nearticulate, animalice, si resping, deci, in dorinta de expresie a unor sentimente superioare. Ele sunt folosite cu preponderantă numai de popoare pe o treaptă foarte joasă de dezvoltare sau de acele popoare cari au alunecat într'un materialism extrem, ceea ce însemnează că ajung iar la animalic, la trupesc, desi peste spirit. Ca si Orientul într'o parte. Dar si excesiv-ecstaticul — cu misticism exagerat si negare a vitalului — precum si hipersensibil-sensualisticul, cari constituiesc în altă parte caracteristica Orientului, sunt streine Românului. Din această cauză chiar si acele cântece românești (iar: nu tigănești!) cari folosesc tonalități extrem de flexibile, nu arată totusi acele “tânguiri” din muzica pur orientală. Sunt melancolice, respiră dor si resemnare, sunt infinit de “sentimentale” si totusi profund serioase. Aceasta e ce am vrut să specificăm prin “conceptie diatonistică si a tonalităților cromatice”.

In tot cazul, Apuseni sau cu scoala apuseană, pot învăța multe din muzica acestui popor. Că ea nu este nici Apuseanului streină ca fire si duh-deloc streină! — ci ii pare poate numai astfel la primul contact, se dovedeste prin faptul că atâtia Germani si alti fii de neamuri din vest sunt subjugati de farmecul ei, dacă au “trăit”-o efektiv, adică dacă au ascultat-o destul de des si cu inima deschisă, scuturându-se cu această ocazie de toate prejudecățile apăsătoare (nu numai de cele intelectuale, ci mai ales de cele mai mult sentimentale). Câti dintre ei simt azi un dor după o doină frumoasă, care nu stă deloc in urma celui ce stăpânește pe orice Român neaos! Cât de des aud din astfel de guri: “nu stiu ce-o fi, dar muzica clasică... Pe când, vezi, o doină-tare-as vrea să mai ascult!”...

Prelucrarea acestor melodii cu scopul de a le “apropia” conceptiilor apusene despre “artă” e o chestiune extrem de delicată. Spre a nu le distruge frumusețea profundă si parfumul gingaș nu avem decât o singură cale: de a tine “acompaniamentul” atât de discret pe cât e numai cu putință! Si această din toate punctele de vedere, atât ca

tehnică (virtuositate) cât si ca structură tonală (Dumnezeu ne ferească de o predominare a anemicului major-minor!). Poate că aceasta constituie o mare învățătură. Nici vreun tablou frumos nu-l vom vâri într'o ramă pompoasă peste măsură, cu culori ce tipă si încarcată la rândul ei de chipuri, podoame etc. Dimpotrivă, dacă vedem o astfel de ramă devenim neincrezători in ce privește valoarea picturii prezentate in ea. Deaceea muzica “modernă” si e atât de jalnic sărăcăcioasă in fond si neputincioasă ca inspirație si nimic alta decât constructie de ramă. Dar in fundul sufletului nostru strigăm după expresie! Suntem sătui peste măsură de artificii si jeluim după... da, s'o spunem pe slea: după *melodie*! Nu după melodie hibrid construite ca in muzica de “artă”, si nici dulcegi, “de inimă albastră” ca in slagare, ci dintre acelea cari să ne spue toată profunzimea sufletului, întreaga inimă! Putem noi să ne așteptăm la asa ceva din partea unor fabricanti de rame?

Daca incerci, deci, să “prelucrezi” o melodie românească, si presupunând că mai ai un pic de inimă pentru muzică, esti fără vrere impins într-acolo, de unde au mai pornit odată oamenii din *cercul lui Bardi*. Ei au cucerit cu încercările lor “diletantice” in abia o sută de ani o lume întreagă. Ei au fost dusmani inversunati ai “artei tonale” (de atunci), deoarece aceasta, după parerea lor, “ucide poezia”! Ei cereau o muzică “simplă”. Dar simplitatea acompaniamentului (in simple acorduri!) cerea fireste si mai tare o melodie expresivă, căci lipsa de inspirație muzicală nu putea fi camuflată de artificii si chitibuserii orbitoare. Iar puterea de inspirație, adevărata ingeniositate divină in ale muzicii, stă in melodie, ea constituie sângele cald, purtătorul ei de viață. Dovedă tocmai si triumful fără seamăn obtinut de directiva “nouă” (dar vechie cât pământul) a cercului lui Bardi. Căci acum se si creaseră melodii valoroase, deoarece acum puteau fi creatori activi si oameni cu simțământ original, puternic si sănătos muzical, nu numai dintre aceia cari si-au ucis viața si sufletul lor cald fiind siliti să buchisească decenii la rând “arta” până a ajunge “Mesteri” in ea.

Credem că o reformă ca si cea din jurul anului 1600 pluteste azi din nou in aer. Credem că “marii creatori”, “artistii geniali” etc. din ultima vreme vor fi considerati in o sută de ani tot atât de saracaciosi ca si polifonistii saltimbanci din a doua scoală neerlandeză. Dar mai credem că ar fi de mare folos dacă am pătrunde odată adânc in muzica unui popor ca si cel românesc, pentru a ghici mai lesne calea ce duce din mocirla in care ne-am rătăcit... dacă nu cumva o vedem destul de limpede cu propria noastră inimă.

CUVÂNTUL MUNCITORULUI

În organizarea economică și socială a statului, muncitorul împlineste misiunea cea mai grea. — Pe pregătirea sa profesională, pe dragostea și corectitudinea lui se bazează tot progresul și viitorul unui neam.

În Germania, Elvetia, Anglia etc. conducerea statului s'a ocupat pe larg da îmbunătățirea condițiilor de viață ale muncitorului. În aceste țări, problema muncitorească s'a bucurat de o atenție deosebită, devenind problemă de ordin public. — Statul, prin exponentii lui, studiază și rezolvă toate cauzele privitoare la viața și viitorul muncitorului. — Pe primul plan al preocupărilor stă problema sănătății, problema salariului, a locuinței, dreptul la pensie, asistență sanitară și judiciară. În acest scop, statul înființează servicii speciale, cari au rostul să apere toate interesele muncitorești. —

Pentru reglementarea muncii și a obligațiilor reciproce dintre muncitor și patron, statul a făcut legi. A stabilit răspunderi de ambele părți în așa fel, ca nimeni să nu fie prejudiciat. Peste tot unde a functionat un sistem ideal de legislație muncitorească și unde conducerea statului s'a îngrijit ca un părinte de soarta muncitorului, n'au existat nemulțumiri, greve și conflicte, cari să tulbure ordinea publică și siguranța statului. —

Referindu-se la condiția morală a muncii, maestrul nostru George Enescu, scrie următoarele rânduri în lucrarea sa intitulată "Munca". —

"Nunca zilnică, munca pacientă, s'o sustii în așa fel, încât să nu fie o sfortare, ci o plăcere utilă. —

Se întâmplă ca piedicile, diferitele piedici morale și materiale, succedându-se des, să slăbească avântul tău spre muncă și după câțva timp, să te trezești fără acel imbold constant care arde în sufletul tău. —

Păzește-te atunci și înlătură cu orice pret acele piedici, închide-ti usa, nu-ti vedea decât amicii intimi și acestora impune-le tăcerea și respectul pentru munca ta, pentru timpul tău; reculege-te, adu-ti aminte de dulceața nesfârșită de a trăi ore și ore scâldat în propria-ti activitate. —

Dar aceia, a căror muncă principală este pur materială? Acelora nimic nu le va împropăta puterile, ca citirea unor cărți înălțătoare, ca vizitele repetate la muzee, ca încercarea de a pătrunde în tainele Dumnezești ale lui Beethoven, spre exemplu." —

Ne'ntrebăm acum, care este nivelul vieții și poziția socială a muncitorului în raiul Uniunii Sovietice?

Aici, individul dispare în masa colectivității comuniste. Devine un element opac, un executant al dispozițiilor primite. Lipsit de orice personalitate, capacitatea lui fixică și profesională, este utilizată la maxim pentru atingerea obiectivelor materiei și politice ale dictaturii bolșevice. —

Ajuns un simplu robot, o victimă a tractorului dela Kolhoz, muncește o viață întreagă iar roadele muncii lui intră în punga statului. — Ce rost mai pot avea acești năpăstuiți, despoiați de bunurile lor proprii, lipsiți de bucurii familiare, trăind sub teroare și neliniște?

În sufletul lor clocoteste ura împotriva celorlalte popoare, cari nu fac parte din lumea proletarietului sovietic. — Această acțiune de îndobitocire a poporului rus, o conduc din umbră toate forțele Satanei, care și-au fixat centrul mondial în Moscova. —

La această manevră diabolică, contribuie toate lojele masonice din lume, toate centralele internaționale

continuare pagina 34

CANTEC ARDELEAN

— *Frunză galbenă de vrej,
ce viermi te mănâncă?*

— *sus pe măguri, către Dej,
jalea e adâncă.*

— *Râule, de ce-ti sbârlești
coama năvălășă?*

— *Numai stârvuri rumânești
Somesul îngroasă.*

— *Codrule dinspre Abrud,
de ce plângi sub gloată?*

— *Parcă iar și iar aud
oasele pe roată.*

— *Vântule de ce tot sui
lacrimi pe obține?*

— *De oftatul motului
temnitele-s pline.*

— *Veacule de plumb ursuz,
de ce stai la pândă?*

— *Inc'o cruce ti-am adus,
pentru grea osândă...*

— *Neamule, de ce tresari,
grindina când bate?*

— *Stau gemând pe piscuri tari
și astept dreptate.*

RADU GYR

ZODIER

A mai trecut o vară, măi gorun.
Un an mai mult de lacrimi și surghiun.

Te-aplecă în vânturi aspre și suspini.
Ne prinde-o nouă toamnă prin străini.

Încet îți curge sângele'n noroi.
Ne-om mai întoarce oare înapoi?

Ce-mi spui fără nădejde și-mi arăți?
Trăești și tu ca noi di nedreptăți?

Ti-i numai aur frunza și cercei,
Aud într'ansa parcă glasul ei...

Apleacă-ti fruntea rece lâng'a mea.
Eu nu mai am în ceruri nici o stea.

Cărarea mi se pierde în pământ.
Azi sânt și mâine poate nu mai sânt.

Mă duc în altă lume peregrin.
De-acolo nu se stie de-o să vin.

Mă doare, măi gorune, că te las.
În lumea asta singur de pripas.

Dar, cine stie? Poate ne'ntâlnim:
Eu pumn de lut, tu cruce'n tintirim. —

V. POSTEUCĂ.

CUVÂNTUL MUNCITORULUI

nalismului, cari prin opera lor criminală, pervertesc sufletul omenesc învrăjbindu-l și sârăcindu-l de toate virtuțile. Aceste academii machiavelice și ateiste, unde se urzesc toate relele de pe pământ și toate asasinat-le contra oamenilor de elită ai amenirii, sunt supapele de siguranță ale propagandei comuniste, pe cari le-a tolerat ideologia tuturor democratiilor. —

Cât timp vor exista aceste focare de infecție talmudică, în lume va stăpâni ura și nedreptatea. — În aceste macabre ambasade cu usi capitonate, s'a decis soarta neamurilor și a muncitorimii. —

Exploatat până la sânge, deconsiderat de guvernanti, licențiat din serviciu la bunul plac al patronului, rămas pe drumuri cu o casă de copii după el, muncitorul cuprins de desnădejde, a căzut ușor în ghiarele falsei ideologii marxiste. —

În comparație cu alte popoare, muncitorul nostru a pățit cel mai greu. Pe fata lui poate citi oricine suferința milenară a neamului românesc.

Inima lui a sângerat în mii de bătălii pentru apărarea pământului nostru, pentru păstrarea legilor și tradițiilor strămoșești. Peste 80 la sută din populația țării noastre sunt țărani. Țăranii credinței în nemurirea sufletului. Acolo în Carpați, veghează o conștiință de veacuri. Veghează puterea de luptă și de jertfă cu care este înzestrat neamul nostru, întru apărarea credinței și avutului strămoșesc.

Această conștiință, care ne-a călăuzit în toate momentele cruciale ale istoriei, a înălțat primul stindard anticomunist în Carpați. —

Sub spada lui Făt-Frumos, țara noastră dă primul semnal de luptă contra pericolului bolșevic, încă pe timpul când Béla Kun, caută să-i atragă pe muncitorii Unguri în apele tulburi ale anarhismului difuzat de Kerenski. Armata noastră, sentinela Carpaților, împlântă drapelul libertății în inima Buda-Pestei, potolind insurecția, iar după două decenii aceiași apărători ai Crucii și Libertății, au pus pe fugă hoardele asiatice și le-au mănânat până sub zidurile Stalingradului.

Astăzi, în spatele cortinei de fer, o lume de robi asteaptă mântuire.

La noi acasă, păgânii au schimbat rostul asezămintelor noastre de cultură și le-au transformat în localuri de amăgire și ispitire demonică. —

Ei urmăresc să-l îndepărteze pe muncitor și pe țăran până și dela credința strămoșească în care ne-am născut. Dar nu sunt ei primii cari încearcă acest lucru. Noi n'am fost miciodată dornici de-a subjuga alte popoare. Nu am râvnit nicicând la avutul altora. Și totuși ura străinului de a ne distruge e înspăimântătoare.

Acei ce se vor pune în slujba străinului, îi vor blestema frații din morminte, cari s'au jertfit pentru a-i croi un alt viitor acestui neam osândit. — Căci nu în zădar au scăldat Dacii cu sângele lor acest pământ, ci prin exemplul vitejiei lor să ne îndemne tot mai mult la luptă și la sacrificiu pentru țară. —

Pe culmile muntilor, răsună încă ecoul cuvântului predicat de preotii Cogeonului. Răsună învățătura profetică a lui Zamolxe.

Iată dece, oricâte invazii barbare au trecut peste noi și oricâte privațiuni și umilinti suportă astăzi neamul nostru, nimic nu-l poate nimici, iar când va sosi clipa cea hotărâtoare a eliberării lui, de pretutindenă va renaste mai mândru și mai puternic ca oricând. —

Tudor Crisan

Versuri Pentru Neam

Când ceasul greu s'aruncă iar
Să frângă inima de jar...

Atunci...

Cu gândul furios

Alerg pe Dunăre în jos...

Plângând ca un apus copil

Bătrânii plopi ce-abia se tin...

Când astăzi drumul de exil,

E numai chin...

E numai chin...

În țară vie vântul greu...

Tăios,

Cu ghiată

Și cu fulgi...

Când noptile's grele...

Amare...

Și neamul urcă

Culmi spre soare...

*
**

Și'n casa badelui Ion...

Reci lacrimile-au înghetat,

Pe-obraji de prunc nealăptat!

*
**

Nebune

Mamele alerg...

Obrajii înghetati îi sterg...

Și la icoană cad plângând

Grăind, Fecioarei Sfinte'n gând.

— MARIE...

Scapă neamul meu...

Strivit de un popor ateu...

Și nu lăsa să moară Nase

Copiii Țării Dace'n fase!

— MARIE...

Auzi, glasul meu...

Și du-l pân'la Dumnezeu...

Rio — 4-III-1947

Al. Silistoreanu

Această publicație apare în cadrul "Bibliotecii SATUL", sprijinindu-se pe elanul unui mănunchi de compatrioti din S. Paulo, strânsi în jurul figurei nemuritoare a filosofului V. Conta. —

Ten YEARS of. Comunistic predomination. —

TEN YEARS went by since the Communistic Imperialism overrun the eastern part of Europe, enslaving all those nations who are only to blame for their geographical situation making them an easy prey to their oppressors;

TEN YEARS went by since the individual was dipossessed of the most elementary human rights, since terror replaced justice, since death, deportation, prisons, concentration-camps put their stamp on daily life;

TEN YEARS went by since independent nations were degraded into satellites;

TEN YEARS went by since the richesses of countries wre stolen for the purpose of expansion of the evil;

TEN YEARS went by since a. o. 18 million Roumanians were brought under the communistic yoke. —

On this sorrowful, anniversary WE ROUMANIANS, staying in the free part of the world, but with heart and soul united with our suffering compatriots,

PROTEST

IN THE NAME OF the historical past of our nation, full of battle for independence, freedom and dignity;

TULNICUL

*Din pământ străbun
Și din mult alean,
A crescut ca'n vis
Munte'mpărătesc
Munte nădrăvan.
Dar sub Cerul său
Geme neamul meu.
Barbarii capcâni
S'au făcut stăpâni,
Peste Tara mea
Mândră ca o stea.
Nu-i mălai în casă
Nu-s nici bucurii
Și cât te duc ochii
Tot sate pustii,
Plaiul cel frumos
De pe Tisa'n jos,
Rob îi la păgâni
Cu cătuși la mâini.
Doar să sară Nistrul
Culegându-si visul,
Dunărea și Marea
Cât le tine zarea.
Să se strângă muntii
Și codrii cărunții,
În prag de răscruce*

23 AUGUST

Astă-noapte,
a intrat ciuma'n cetate;
ciuma rosie, ciuma stepelor,
pe spinaria sirepelor...

Mor sobolanii, copiii, părintii,
mor sfintii;
se moare pe rând,

se omoară, bând și cântând.
Astă-noapte, Iscarioteanul,
și-a vândut neamul.

Nicolae Novac

(Carpatii, Anul I N.º 3, Madrid)

Vipere Neadormite

Ne-ati dat Tara pe mâna păgânilor.
De zece ani de zile ne tineti neamul
în cătușe.

Ne ucideti fratii, copiii și părintii
nevinovati.

Ne-ati profanat altarele noastre creștinești
și mormintele martirilor.

Osândita noastră țară geme sub
Robia Întunericului.

Din trupul ei însângerat, rod balaurii
Iadului Comunist.

Pe argintii trădării, ne-ati vândut
libertatea și pământul
nostru sfânt.

Din truda milenară a tărânimii noastre,
v'ati ridicat palate de marmoră
ca să petreceti liberi și fericiti, iar
fiii Neamului nostru se sting în închisori,
în ocne, pribegind prin munti
și pe drumuri străine.

Într-o zi, strigătul nostru de durere
se va auzi în Ceruri și va cădea peste
voi pedeapsa lui Dumnezeu.

Veti răspunde pentru toate crimele
și nedreptățile ce le-ati săvârșit.

Veti arde în focul cel de veci, călăi și
vânzători de neamuri. —

S. Paulo 23 August 1954

CETATEA LUMINII.

IN THE NAME OF all those
fallen before the execution-
platoons, in camps and pri-
sons;

IN THE NAME OF all those
who are starving and those
who are imprisoned;

IN THE NAME OF all those
who are still offering resis-
tance in the Roumanian moun-
tains;

IN THE NAME OF all those
who perished or were wrecked
in the Siberian fields;

IN THE NAME OF our be-
loved compatriots who during
ten years of martyrdom are
bearing in their hearts the
hope of liberation,

PROTEST

AS HUMAN BEINGS AND
AS ROUMANIANS

F. Against the imposing of a
regime of hatred and terror
upon our fellow countrymen
by a depraved minority.

AGAINST the deprivation of
individual rights;

AGAINST the expropriation of
national possessions;

AGAINST the extermination of
the Roumanian people;

PROTEST

and direct our protest and cry
of revolt to all those whose
life is based on JUSTICE
AND FREEDOM. —

Prof. G. Dănulescu

RARĂULUI

*Visul să ni-l culce,
Sub streșini de rouă
Pentru țară nouă.
Hai murgule drag
Prin păduri de fag,
Tot pe culmi în sus
Du-mă, de-unde's dus.
Nevăzut să treci
Pe prag de poteci.
Să mă duci, tot duci
Drum cu plopi și nuci,
Mai jos de izvor
Pribegeste-un dor. "
Muntelui să-i spun
Sub stejar străbun
Năpasta de ani
Fulgere'n dusmani.
Să las la Răscruce
Gând pentru haiduci.
În serpar să-mi pui
Pâinea Neamului,
Dreptatea s'o'ntorn
Din spadă și corn. —*

S. Paulo, 30 Noembrie 1954

D. DORNEANU

În ajunul Nasterii Mântuitorului și în
pragul anului nou, trimitem tuturor fiilor
pribegi ai neamului nostru, acest dar
închinat

PATRIEI NOASTRE ÎN
SUFERINTĂ. —

D. Paulescu.

CETATIA LUMINII

1911

1911

1911

1911

REDUCTIA

1911

CETATEA LUMINII

(Cité de la Lumière)

Caixa postal 13204

AGÊNCIA da MOOCA

São Paulo — BRASIL

REDACTIA

Oferim cu drag schimbul
revistei "CETATEA LUMINII" tuturor
publicatiunilor noastre de peste hotare.

Costul unui exemplar:

Străinătate: 2 dolari

BRASILIA: 100 de cruzeiros

Străinii : 50 de cruzeiros.